

345/2
1901

№ II

საქართველოს
საზოგადოებრივი

საქართველო

თებერვალი 1901

უტრნალ „ჯეჯილისა“

I	ღათვი (ნამდვილი ამბავი) — თ. წაზიკაშვილისა	3
II	მამაცი შაშვი — კახ-იმეჭლისა	9
III	ძველი მოურავი (ლექსი) — გ. ბოჭორასი	10
IV	ლედი ჯენ. მოთხრობა (თარგმანი) — ე. წყნეთლისა	13
V	მადლობის გადახდა (რუსულიდან) — ს. ციციშვილისა	34
VI	ბეკია და მისი ჯორი — გ. წყნეთისა	38
VII	სამი არაყი და გონება (ლექსი) — პანასი	41
VIII	გიორგის საფლავზე (დასასრული) — ეკ. გაბაშვილისა	43
IX	წმიდა გუნდი — ი. გოგებაშვილისა	55
X	სპარსეთის მეფე კამბიზი — ა. უუმისთაქელისა	61
XI	მტრედის გამჭვიანობა — ტასოსი	65
XII	გასართობი	68
XIII	წერილმანი	70

საქართველოს სახატეზიანი

ქურონალი

იზარდუ, მუკანუ ჟივილო.
დაზურდი, გახდი უანო!..
ი. დ.

№ II

ფელიწადი მეთორგებთა

5974

ტფილისი

სტამბა გ. პ. როტინიანცისა, № 41 || ტიპ. Т. М. Ротиниани, Гол. пр., № 41
1901

Дозволено цензурою. Тифлиси, 27-го Января 1901 г.

დათვი

(ნამდვილი ამბავი)

ვარეულ გლეხს გ.ო ტურაშვილს მეტ
სახელათ „ლიმონ-ს“ ეძახდენ სოფლე-
ლები. ალბათ ეს სახელი იმიტომ და-
არქვეს, რომ ტანზე მუდამ მოუვითაღო

ჩოხას იცვამდა.

მაგრამ ამ ჩოხის ფერი არც ვუთელი იყო და არც
წითელი. უფრო შემოდგომის ხადან ჩამოვარდნილ ფო-
თოლსა ჰგავდა სიძველისა და გაურყვსაობის კამო.

სოფელ ვარელს ტყე ზედ აკრავს. ძველ კასარძებსა
და კალაჯანს უკან თხილიან-წვრილიანია; ბლომათ დგას
შინდი, ჰანტა, ზღმარტლი, თხილი და მისთანა. მთელი
ვარელი წვრილ საგოდრე წნელს სულ ამ ტყეში სჭრის
და ხალხი იოლათ გამოდის.

შემოდგომის ჰირი იყო, როცა შინდი მწიფება, ვენა-
ხებში უურძენი დაძვერახულია, წაბლი, რეო და წიფელა
დიდ ტყეებში ჯერ ჩამოუსვლელია, ცხვარი მთიდან ჩამო-
სულია და დათვიც, რაკი ბარში სიცხე აღარ შეაწუხებს,
ძირს არის ჩამოსული და შინდსა და ჰანტებზე დაეხეტე-

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

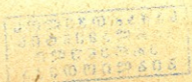
ბა. ამ დროს დათვა მხდალია, თუძცა-კი სოფლის ხმაურობა, ძაღლების ეეფა, მამლების ეივილი, ბავშვების ტირილი. მებაღეების ქვირილი და თოფის ხმა აინუნძიაც არ მოსდის; არხეინათ ზის შინდზე, ან ჰანტაზე და სკლეჰს, ან ფოთლებ ქვეშ თხილს ემებს და აგნატუნებს. ამ დროს ის კაცს არას ერჩის და თუ დმერთი გაუწერა და კაცი საიდანმე დაეხედვა, — ღრიალით გასკდება; ჰანტიდან გულგანხეთილი მიწს ზღართანს მოიღებს და თავკადაგლეჯილი გარბის, საითაც მოჰხვდება.

„ლიმონა“ კაი გამრჯელი გლეხი კაც იყო, ევარელში თავისთვის ვენახიც ჰქონდა და არც ლუკმა აკლდა. ლიმონა რთვლისთვის ემზადებოდა და რაკი კოდრები აკლდა, სთქვა: წავალ, ტეე აქვე ცხვირ წინა მაქვს, წნელს მოჰჭრი და ორიოდე მოსაკიდს მანც მოვხსლართავ, რომ სხვისა ღრეჯა და თხოვნა აღარ მომინდესო. ერთ დილას აიღო წალღუნა და გასწია შინდიანისკენ.

ქართლში მანეულის კოდორია გათქმული და კახეთში — შინდისა.

ლიმონა რჩევაში არ შესულა და, რაც ხელში მოჰხვდა, ეველას დაუწო ჭრა: თხილს, შინდს, ძინდანწლას და სხვას.

რადგან დათვისა ცოტაოდენი ხათრი და რიდი ჰქონდა, ამიტომ შორს ვერ წავიდა და იქვე სოფლის ახლო სჭრიდა, ასე რომ კარგათ არჩევდა სოფლის ღრინაცელს,

გზასე შიმაგაღს და თავის სახლის ბანსაც. მანც „სიფთხი-
ლეს თავი არ ასტკივარ“, ამბობდა და ეური მახვილათ
ეჭირა.

ამავე დღეს ლიძონას შესობელ მედუქნეს, რომელსაც
მეტ სახელათ „კოლოტას“ ეძახდენ. ქათმების გალიების-
თვის წნელი დასჭირებოდა და ისიც იმ ტეეში წავიდა,
სადაც ლიძონა წნელსა სჭრიდა.

ამასაც გულში ცოტაოდენი შიშის ქარი ჰქონდა, რომ
გაეგო ლიძონას წასვლა, უეჭველათ იმას გაჭეუებოდა.

— ვა! რა ვიცი, ნადირია, კაცი ხომ არ არის, ამ-
ბობდა კოლოტა, — ერთიც ვნახოთ მე ჩემთვის არსენათ
წნელსა ვჭრი, უცეფ ერთი მძიერი დათვი სედ დაძაწევს.
ვინდა მიძველის? ვის დაუუძახო? სანამ ვინმე მოძველე-
ბა, ნადირმაც რომ არ გაძაფუჭოს, შიში მოძვლამს! ნე-
ტა, რატომ არ ეძინანთამ ოხერ ფძაველებს და თუშებს,
ტეეში რო დაღიან და ნადირობენ?

ერთიც ვნახოთ, წამოსტა მკელი, ან გადმოუვარდა
დათვი, — თოფიც არ გაუვარდა!

რა? ძნელია!? — ეშმაკს რა არ შეუძლიან.

ბაზარში რომ მკვდარ დათვის ჩამოატარებენ, მე მაში-
ნაც მეძინან, ბუტბუტებდა კოლოტა თავისთვის.

კოლოტას უფრო სუფთა წნელი უნდოდა და სულ
თითოობით უნდა მოერჩია. მანც შორს ვერ წავიდა და
სწორეთ იმ ადგილას მივიდა, სადაც ლიძონა წნელსა
სჭრიდა.

ლიმონს თავის საქმეში იყო კართული და კოლოტას მისვლა არ გაუგია.

კოლოტასაც რა მოაგონებდა თუ აქ ლიმონს იქნებოდა წნელის საჭრელათ.

კოლოტას უური მახვილათ ეჭირბ და თვალებს აქეთ-იქით აცეცეებდა, რომ უბედურება არა შემთხვეოდა-რა, ნადირს არ გაეფუჭებინა.

მართლაც სულ არ მოეჭრა ოცი წკეზლად, რომ კოლოტას რაღაც ფანიფუნი და ფშენვა მოესმა.

კოლოტამ უურები ცქვიტა.

მართლა, რაღაც არის, არ მოსჩვენებია!

კოლოტას ტანში ციება ჟრუხანტელმა დაუარბ, ბანალი აებურძენა და თმა ჯაგარვიით აუდგა.

მანც უდური არ გაიტყნა და ფეხი წინ წადგა: იქნება კაცია, იქნება ვისიმე საქონელი ამოესეტა, ან გული რაზე გაიხეთქოს, ან სოფელში რაზე შერცხვეს!

წაიარა კიდევ და დაუგლო უური,—ჩაკიჩუკი ისმის, თითქო დათვი თხილს ამტვრევსო.

დაიკუსა კოლოტა, გაიხედა შინღებში და სულ რამდენიმე ნაბიჯის მოძორებით წითლათ გამოხნდა რაღაც; არც წითელია, არც უვითელი, სწორეთ იმ ფერია, რა ფერიისაც დათვია შემოდგომით. დაამტვრდა კარგათ; აგერ ზურგის ბალანიც დაუნახა, კუდიც, უკანა ფეხებიც.

კოლოტას გულმა ისე დაიწყო ბაგაბუკი, თითქო

წისქვილის ქვა აბრაგუნებსო. კოლოტას შეეშინდა, ეს ჩემი გულის ბრავაბრუვი დათემა არ ცაიკონოსო. აბა რა-და ფეხს წასდგამდა, იქვე გაშეშდა. დათვი-კი ხან აიძარ-თება, ხან დაიკუსება, თითქო კოლოტასკენ მოდის...

— ვაიმე დათვიი!! ერთი სასარლათ დაიდრიალბ კო-ლოტამ, დაჭყარბ სელიდან წწელიც, წალდიც და დაეშვა ამ შინდიანსე სოფლისკენ. ძირბის კოლოტა, ძირბის, ერ-თი ლეწა-მტვრევა და ფანსი-ფუხსი უღვას. უკან რაღა მო-ახედებს; სულ ზედა სტება თხილებსე და შინდებსე.

— დათვიო! ამ დაუვირებასე წაკუსულმა დათვამც შეჭბლაულა: „ვაიმეო!“ და დაეშვა ესეც ტეე და ტეე კოლოტას კვალ-და-კვალ. ძირბის კოლოტა, ძირბის, რაც ძალი და ღონე აქვს, მიხტის; აბა რაღა ეშმაკისათვის დახოგავს ჯანსა, თან ესმის, რომ დათვიც შორი-ახლო მოსდევს.

ჭა, ეს არის დაეწევა, ეს არის კბილს ჩასჭიდებს კი-სერში და წათრევეს სოროში. შიშით კოლოტა განა-და უკან მიიხედავდა. შიშით აღარც ის მოაგონდა, რომ ხა-ტისათვის და ღმერთისთვის რამე შეეთქვა, ოღონდამ უბე-ღურებას ვადარჩენოდა.

როგორც იყო, რის ვაი-ვაგლახით, ჩამოკლეჯილ-ჩა-მოფლეთილი გამოვარდა ტვიდან და ველზე დაეშვა. ეს დათვიც გამოვარდა ტვიდან და შესედა, რომ კოლოტა გარ-ბის ქვევითკენ ქუდ-გადაკლეჯილი.

რაკი ლიძონა ტუიდან გამოვარდა, თავი სამშვიდობოს გამოსულათ ჩასთვალა, გული მოიბრუნა, ოფლი მოიწმინდა და ჯერ ეური დაუგდო, აბა ტეეში მორბის ვინმე, თუ არაო და რაკი ვერაფერი დინახა, ძერე კოლოტას მიაბახა:

— კოლოტ! ჭხაი კოლოტ! რადას კარბისარ, შე ოსერო, რაზე გამიხეთქე გული, სად იყო დათვი?..

მთელ ერთ თვეს ევარელები კოლოტას ეელს აჭრევენებდენ, ლიძონა დათვით მოეჩვენა და კინაღამ ქელესი გვაჭამაო.

თ. რაზიკაშვილი.

მამაცი შაშვი.

რკენი ციცუნია ძალიან მსუნავი რამ არის. საფხულში დიდიდან სადამომდე ვინ იცის სად არ დამვრება, დაცნალებს მინდვრებში, ჩირკვებში, ტუეებში და ეძებს ფრინველების ბუდეს. სშირათ ჩაიკდებს ხოლმე სელში საბრალო ჩიტების ბუდეებს და კვერცხებით და ბარტყებით ჰირს იტკებანურებს. მაგრამ სშირათ ჩაშხამდება ხოლმე ასეთი მსუნავობა.

ერთხელ კატამ ბუჩქში შავი შაშვის ბუდეს მიაგნო. კარგი ლუკმა იყო, სწორე კითხრათ; ბუდიდან სუთ ბარტყს გადმოეყო თავი. კატას თვალები ცეცხლივით აენთო. აჰა, ეს-ეს არის უნდა მოიტაცოს საბრალო ბარტყები, ამ დროს მოვარდა გამწარებული დედა; მიაფრინდა კატას და დაუწყო კორტნა თავში, თვალებში და ცსვირში. კატა ისე გაამწარა გამბედავი შაშვის ნისკარტმა, რომ სრულიად დაუკარგა ბარტყების მოტაცების სურვილი და სახლისკენ მოჰკურცხლა. წარმოიდგინეთ, როგორ გაეხარდებოდათ ეს გამარჯვება დედა შაშვის და მის ჰაწია ჩიტუნებს.

კახ-იმერელი.

კველი მოუხაპი.

ამდენი ფარა ცხვარისა,
 ცხენის. ხარ-ფურის ჯოგია,
 წინეთ ამკობდა ამ ეზოს!“

იგონებს ბერი გოგია.

—ოხრავს, და ცრემლი ეცემა
 თვალთაგან სპეტაკ წვერზედა,
 რა წინ ეხატვის ძველი დრო
 მოხუცს გადამდგარს სერზედა...
 ძველი სასახლის დიდება,
 დოვლობა დაფლეველი;
 საღარო გამოტენილი,
 გადაჭიმული ტყე-ველი!..
 გამოიცალა საღარო,
 გაწყვა პირუტყვთა ჯოგია!..
 მარტოკა მარნის გასაღებს
 ატარებს ახლა გოგია!..
 ველარ უმარჯვებს კლიტესა,
 სულ უკანკალებს ხელია;

მაინც პატრონობს მარანსა
 ერდგული ძველთა-ძველია!..
 როცა შეაღებს კარებსა,
 შიგ შედის თავის ქნევითა;
 ათვალიერებს ქვევრებსა
 გრძელი ჩიბუხის წვევითა!..
 წინეთ რომ წითელ ღვინითა
 ავსილი იყო ჭურები
 და ზედ ლხინობდენ სტუმრები,
 საიდან — სადაურები;
 დღეს ყველა ცარიელია,
 აღარ ჭაჭანებს შიგ ღვინო;
 და მზათ არიან ბანითა,
 ერთი რომ დატლილინო!..
 მაგრამ გულს მაინც არ იტყეს
 დიდ-მოურავი გოგია.
 ნუგეშობს: -- კვალად იმრავლებს
 დაუთვალავი ჯოგია.
 ვენახიც ძველებრ მოისხამს,
 გაივსებიან ჭურები;
 კვალადვე დაფასდებიან
 ძველი დროს ნამსახურები...
 თვითონაც ელის ძველ ჯანსა
 ხელახლავ გაყმაწვილებას;

ვერ გაუბედავს ვერავინ
 მეტოქეობას — ცილებას!..
 ასე ხსნის თავის მიზეზებს:
 — რომ ვაკანკალებ ხელებსო,
 ეს სულ ქარების ბრალია,
 აბანო გამიმრთელებსო!
 ემუდარება გაზრდილსა,
 — გამიშვი სადმე წყალზეო,
 გამოვმრთელოდები სამუდმოთ,
 ხორცი შემესხმის ძვალზეო!..
 მარანსაც კარგათ მოვუყვლი
 და დავაყენებ ღვინოსო,
 რომ ძველებურათ სტუმრები
 ქეიფით მოგიღიხინოსო!..
 გაზრდილიც ასე კვირდება
 და აიბედებს დღეს ხვალით!
 ითვლის მოხუცი დღეებსა
 თავის და ხელის კანკალით.
 ნუგეშობს მომავალითა,
 და მით იქარვებს წყლულებსა,
 მაგრამ განვლილსა სიცოცხლეს
 უკან რა დაუბრუნებსა?..

გ. ბოკერია.

ლ ე დ ი ჯ ე ნ .

(ჯემისონის მოთხრობა)

(თარგმანი)

I

სისუმრი ყანა

ბუნების მშვენიერებით უხვად შემკულ ამერიკის შტატში, ტენასში, საოცარა სისწრაფით მიჰქროდა მატარებელი ლუიზიანასაკენ. შუა ზაფხული იყო, საშინლათ ცხელოდა; ვაკონები, განსაკუთრებით მესამე კლასის, ისე გამოტენილი იყო მოგზაურებით, რომ თავის კუდის მოსაქნევი ადგილიც-კი არსად ჩნდა თავისუფალი. სიცხისაგან ყველას სული ეხუთებოდა, ამიტომ არც-კი არაეის აგონდებოდა ყუ-

რადღება მიექცია ბუნების მომხიბლავ სურათებისთვის; მხოლოდ პირველ კლასში მჯდომი ორი მოგზაური, ახალგაზდა ქალი და პატარა ბავშვი, ცნობის მოყვარეობით და აღტაცებით აკვირდებოდნენ იმ მშვენიერ სურათებს, რომლებიც მათ თვალ-წინ იშლებოდნენ და ყოველ წამს იცვლებოდნენ. მოხდენილი და ლამაზი ახალგაზდა ქალი მთლათ შავებში იყო, პატარა ბავშვს თეთრი, უბრალოთ, მაგრამ კოხტათ შეკერილი კაბა ეცვა, წელზე განიერი შავი აბრეშუმის სარტყელი ერტყა და თავზე ფართე კიდებიანი ჩალის შლიაპა ეხუთა; შავი გრძელი ჩულებები და პატარა, მორთული, გალქული ფეხ-

საცმელები ლამაზათ ეხამებოდენ მის ტანსაცმელს; ბავშვის მეტათ ნაწ და მიმზიდველ სახეს საოკრათ ამშვენებდენ ვარდის ფერი ლოყები, დიდი, ცისფერი, შავი გრძელი წამწამებით დაჩრდილული თვალები და სქელი, გაშლილი ხუჭუჭი ოქროს ფერი თმა, რომელიც ლამაზათ ჰფარავდა მის მხრებს და შავი სარტყლის უკან გამოკრულ დიდ ბანტს.

ახალგაზდა დედამ ვადიდგო სახიდან შავი პირბადე; შლიაპის ქვეშიდან ჩამოეშვა მის მაღალ შუბლზე ისეთივე ოქროს ფერი, ხუჭუჭი თმა, როგორიც პატარა ქალს ჰქონდა; პირველ შეხედვაზევე ეტყობოდა, რომ საშინელი დაღალული იყო და არც სულ კარვით უნდა ყოფილიყო; სიცხისაგან ლოყები მთლათ ანთებული ჰქონდა, მის ნამუხრალე თვალებში, მთელ მის გახნდარ, მოგრძო სახეზე გამოუთქმელი ტანჯვა და მწუხარება იხატებოდა.

გაღებულ თანჯარასთან მდგომი ბავში ხშირათ მოაბრუნებდა ხოლმე თავის ლამაზ, პატარა სახეს დედისაკენ, მიეკერებოდა მის განხდარ ლოყას თავისი გაპუტულებული, ნაზი ლოყით და სიყვარულით ჰკითხავდა ხოლმე დაბალი ხმით:

— თავი კიდევ გტკივა, დედა?

— ცოტათი, ჩემო გოგონა!—და დედა ალერსით გადუსვამდა ხოლმე ხელს ბავშვის სქელ, ხუჭუჭ თმას.

დამშვიდებული ბავში ისევ თანჯარას მიეყრდნობოდა, მწუხარე დედა-კი თავს ძირს ჰქინდრავდა და ორივე ხელებით სახეს იფარავდა.

— დედა, დედიკო, შეხედე, რა ლამაზი პატარა მდინარეა! — წამოიძახა უცებ ბავშმა.—რა მშვენიერი სახლებია! ნეტაუი აქ გაეჩერდებოდეთ! ვისეირნოთ აქ, დედა!

— ჯერ ჩვენთვის აღრვა გადმოხვლა!—მიუგო დედამ, ასწია ზევით ძირს მძიმეთ დახრალი თავი და მოქანცვით შეხედა პატარა ქალს.—ცოტა კიდევ მოიცადე, მალე ნიუ-არლენში მივალთ და იქ მოგცემ სირბილის და თამაშის ნებას.

მატარებელი პატარა სადგურთან გაჩერდა. ვაგონში ჩქარი ნა-
ბიჯით შემოვიდა ერთი მოგზაური და დედა-შვილის პირდაპირ, ცა-
რიელ საეარძელზე დაჯდა. ეს იყო მშვენიერი შესახედავი, 15—16
წლის ახალგაზდა ვაჟი; მისი ბრწყინვალე თაფლის ფერი თვალები
მზიარულათ გამოიყურებოდნენ მუქ წარბებს ქვეშიდან; საზოგადოთ,
მთელ მის სახეს მზიარული, მოლიმარი გამომეტყველება ჰქონდა;
თავს ისე თავისუფლათ გრძნობდა, რომ ეტყობოდა, მარტო მგზავე-
რობას დიდი ხანია შეჩვეული იყო. ცალ ხელში სამგზავერო ჩანთა
ეკავა; მეორეში თავ-მოკრული მალალი, წვრილი კალათი. დაჯდა
თუ არა, უმაწვილმა მზიარულათ აათვალიერა-ჩათვალიერა თავისი
თანამგზავრები. მერე კალათი გვერდით მოიდგა, ზევიდან თითით
დაურახუნა და ჩიტივით დაიწრიპინა.

— პი-იპ! პი-იპ! — უპასუხა ვილაცამ კალათიდან.

ვაჟმა გულიანათ გადინახარა.

შემოვიდა თუ არა ვაჟი ვაგონში — ხუჭუჭი ოქროსფერ თმი-
ანი თავი მაშინვე მოცილდა ფანჯარას და პატარა ქალის ლამაზი,
ცისფერი თვალები დაკვირვებით მიაშტერდნენ ახალ შემოსულ მო-
გზაურს.

ვაჟის გული მაშინვე მიიზიდეს ახალგაზდა მწუხარე დედამ და
პატარა, მშვენიერმა ქალმა; უეცრათ ამ პატარა ქალს თვალები
ცრემოვებით ავესო, მან ერთხელ კიდევ დაკვირვებით შეხედა მო-
ლიმარ ვაჟს, მერე მიეკრა დედის მხარს და ნელა, დაბალი ხმით წა-
უფურჩულა მას:

— დედა! იმ კალათში რალაც ცხოველია! ისეთი მინდა მისი
ნახვა!

— ჩემო გოგონა, ის კაცი ხომ ჩვენი ნაცნობი არ არის, რო-
გორ შემიძლია რომ ჩაეაცოდევ კალათი გახსნას! იქნება გულიც მო-
უვიდეს!

— არა, არა, დედიკო! წელან რომ შემომხედა — გამიღიმა! ის არ
გაწყრება! ეკითხავ, რა ჰყავს კალათში, შეიძლება? ხომ შეიძლება?

ახალგაზდა დედამ თანამგზავს შეხედა. ვაჟმა მხიარულათ გაიღი-
 მა და თვალებით კალათზე უჩვენა.

— მგონი ბავშვს ნახეა უნდა, რა არის კალათში, არა? — მაშინ-
 ვე ჰკითხა მან და კალათს თავის მოხსნა დაუწყო.

— ეს თქვენი მხრით ნამეტანი გულკეთილობაა! — წყნარათ მი-
 უგო ახალგაზდა ქალმა. — ჩემი შეილი მარწმუნებს, რომ მაგ კალათ-
 ში რაღაც ცხოველია!

— არც ცდება! — თქვა ვაჟმა. — მართლა ცხოველია, და მერე
 ისეთი ცქეტი, ისეთი მარდი ცხოველი, რომ კალათის თავის ახდი-
 საც-კი მეშინია!

— მიდი, გენაცვალე, ნახე, რა არის! — მიუბრუნდა დედა პატა-
 რა ბავშვს და კალათისაკენ მისწია.

ბავშვმა დაკვირვებით მიაპყრო ვაჟს თავისი დიდი, ცისფერი
 თვალები.

— არა მგონია, რომ ამ ცხოველის მსგავსი რამე გენახოსთ
 თქვენ სიცოცხლეში! ღიმილით შენიშნა ვაჟმა. — ეს მოშინაურებუ-
 ლი ფრინველია, ვერ წარმოიდგენთ, რა სასაცილო! თანჯრები გა-
 ლებულა, მეშინია, არ გამოფრინდეს, ისეთი მარდი და მოხერხებუ-
 ლია, რომ მეტი არ შეიძლება. იცით, რა ექნათ? მე სახურავს აეწეე
 და დაეკაეებ, თქვენ-კი შიგ შეიჭვრიტეთ!

ბავშვი მიეჭედა სახით კალათს... და უცებ მხიარულმა, ალტა-
 ცებულმა ღიილმა მთლათ გაანათა მისი ნაზი, ლამაზი სახე.

— რა ლამაზია! რა ჩიტია? — სწრაფათ იკითხა მან, დაინახა თუ
 არა კალათში ფეხებ მოკცეცილი ფრინველი, რომელსაც ძალიან
 გრძელი ნისკარტი და რგვალი, ბრწყინვალე თვალები ჰქონდა. —
 არაოდეს არ მინახავს ამისთანა ჩიტი! რა ჰქვია?

— ეს ცისფერი ყანჩაა. ძალიან იშვიათია ამ ფერი ყანჩები!

— ცისფერი არაა! ცოტათია მოცისფრო! რა ლამაზია, რა მშვე-
 ნიერია! შეიძლება ხელი მოვუსვა?

— შეიძლება. შეჰყავით კალათში ხელი. ნუ გეშინიათ, არ გიკ-
 ბენსთ.

— არ მეშინია! — ამაყათ მიუგო პატარა ქალმა, ჩაჰკო ხელი კალათში და დაუწყო ხელის სმა ფრინველის ლამაზ ფრთებს.

— ფანჯრები რომ ღია არ იყოს, ამოვიყვანდი, იატაკზე დაესვამდი და სიარულს დაიწყებდა. ვერ წარმოიდგენთ, რა სასაცილოთ დადის! მერე რა ჰქვიანია, რომ იცოდეთ! როგორც დაეუძახებ— მაშინვე მორბის ჩემთან.

— რა ჰქვია?

— „ტონი“ დაფარქვი. როცა პატარა იყო, სულ „ტონ-ტონ“, „ტონ-ტონ“-ს იძახოდა.

— ტონი? ისეთი სახელა დაგირქმევიათ, თითქო პატარა ქალი იყოს! — ბავშს მხიარულათ გაეღიმა.

— თქვენ-კი რა გქვიათ? — ჰკითხა ვაჟმა. — ძალიან მინდა, თქვენი სახელი გავიგო.

— მე მქვია „ლედი ჯენ“.

— „ლედი“ ჯენ! — გაკვირვებით გაიმეორა ახალგაზდა მოკვარუმა. — რა უცნაური სახელია!

— მამა ყოველთვის „ლედი ჯენ“-ს მიძახოდა, მას აქეთ სხენებიც ასე მიძახიან.

დღემ მწუხარეთ შეხედა თავის მოტიტინე პატარა ქალს და თვალები ცრემლებით ავესო.

— იქნება თქვენც გინდოდესთ ჩემი პატარა ყანჩის ნახვა? — ჰკითხა ვაჟმა ახალგაზდა ქალს და კალათი მისკენ მისწია. — თეთრი ყანჩა — ჩვეულებრივი მოვლენაა, ცისფერს-კი ძალიან იშვიათათ შეხედება კაცი.

— მადლობელი ვარ. მართლა რომ იშვიათათ შეხედები მაგფერ ყანჩას. თქვენ თითონ დაიჭირეთ?

— დიას. და სრულიად მოულოდნელათ. ერთხელ ენადირობდი ბიძა ჩემის მამულში, აი, იმ სადგურის ახლო, სადაც ახლა მე

*) „ლედი“ — ინგლისურთ ნაშნავს „ქალბატონ“-ს.

საქართველოს
პარლამენტის
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

ჩაეჯექი ვაგონში. შემომალამდა. სახლში საშინლათ მიმეჩქარებოდა; უცებ-უვაეივანე, რომ ღალაც იძახის: „ტონ-ტონ“, ტონ-ტონ!..“ შეეჩერდი, დაეილუნე—და ყანჩა დაეინახე: ისეთი პატარა იყო, რომ ფრენა ჯერ არც-კი იცოდა. ასწია ზევით თავი და მომაშტერა თავისი რგვალი თვალეები. საშინლათ შემეცოდა, ავიყვანე და სახლში წამოვიყვანე. მას აქეთ მომეჩვია, ახლა ხმაზედაც-კი მცნობილობს.

ვაქმა კალათი ძირს ჩამოდგა. ბაეში მას აღარ ცილდებოდა და სიამოვნებით უსვამდა ყანჩას თავის პატარა, ფუნთოლუა ხელეებს.

— მგონი, ძალიან მოეწონა!—ღიმილით მიუბრუნდა ახალგაზდა მეზაფრი ბაეშის დედას.

— ჰო, ძალიან უყვარს ფრინველები და პატარა ოთხფეხეები. კიდევ ჰყავდა ბერი... მაგრამ ყველა სახლში დაეტოვებოდა და ახლა ძალიან მოწყენილია უშიშრობით.—მწუხარე ქალის თვალეები ისეე აივსო მსხვილი ცრემლებით.

— ნება მომეცით, რომ თქვენ ქალს ჩემი ტონი ვაჩუქო.

— არა, არა, მადლობელი ვარ! რისთვის უნდა მოიკლოთ მაგისთანა სიამოვნება...

— გარწმუნებთ, რომ ჩემთვის ეს არაფერი დასაკლოსი არ იქნება. სულ ერთია, ქალაქში რომ მივალ—მინც ვინმეს უნდა მიეცე, სასწაელებელში ჩემთან არ შეუშვებენ, სახლში-კი არავინ მყავს ისეთი, რომ ჩაეზარო. ძალიან მადლობელი ვიქნები, თუ „ლელი ჯენ“-ს ყანჩის წაყვანის ნებას მიცემთ.—არწმუნებდა ახალგაზდა ვაჟი და თან ღიმილით ადგენებდა თვალს ბაეშის აღელვებულ სახეს.

— დედა, ჩემო კარგო, საყვარელო დედა! მაჩუქოს ჩიტი!—წამოიძახა ლელი ჯანმა და ორივე ხელი ხეწნით გულზე მიიკრა.

ახალგაზდა დედა რამდენიმე ხანს ყოყმანობდა, ბოლოს მინც უარი გამოაცხადა. ვაჟი მეორე ადგილს გადაჯდა, დედასთან უფრო ახლო.

— მე მინც იმედი მაქვს, რომ მაგ აზრს შეცვლით!—პატრის-ცემით დაიწყო მან. კატარა ქალი-კი სრულ სასოწარკვეთილებაში ჩაეარდა.

— დედა! არც კატის წამოყვანის ნება მომცეს, არც ჩემი პატარა ლეკვის, არც სხვების.. უიმათათ ისე მოწყენილი ვარ...

— კარგი, კარგი, შენ გენაცვალე... — შეჩერა დედამ.

— კალათის გვერდში მანც დაეჯდები და ჩიტს ხელს ეუსევამ!

— გადმოჯდეს ჩემ გვერდით! — თხოვა ახალგაზნად დედას ეჭმატ.

— შეხედეთ, როგორი დაღალულია ბავშვი, ცოტა გართობა ეჭირვება!

— გმადლობთ... მართლაც დაღალულია შორიდან მოვლივართ, სენტანტონიოდან. აქამდის სულ ჭკვიანათ ეჭირა თავი, ყველაფერს ითმენდა... კარგი! გადმოჯდეს თქვენთან!

ეჭმა კარგათ მოათავსა ბავში რბილ საფარძელში, ფანჯარაზე ფარდები ჩამოუშვა, რომ ყანჩა არ გაფრენილიყო, დადგა ძირს კალათი, ამოიყვანა შიგნიდან ფრინველი და ლედი ჯენს კალთაში ჩაუსვა.

— შეხედეთ!.. — უთხრა მან ბავშვს. — ცალ-ფეხზე პატარა თასმა შემოვაკერე; ამ თასმაში წერილი თოკის გაყრა შეიძლება. თუ დედა ნებას მოგცემთ, რომ ჩემი ტონი წაიყვანოთ, როცა სადმე წახვიდეთ ხოლმე — ეს თოკით რასმეზე მიაბით. მაშინ აღარ იეშმაკებს და არც არაფერს მოიწყევს.

— მართო არაოდეს არ დაეტოვებ ხოლმე სახლში! — გადაწყვეტიტ გამოუცხადა ლედი ჯენმა. — ყოველგან, სადაც წავალ, თან წაიყვან!

— ძალიან კარგი. თუ როგორმე დაგეკარგათ — აი, რა ნიშნით შეგიძლიათ მაგის პოვნა. — ეჭმა გაუშალა ყანჩას ფრთა და აჩვენა სამი შავი ჯვარი, რომლებიც ზედ იყო დახატული. — ასეთი ჯვრები აქვს ორრეე ფრთაზე; როცა ფრთები შეკეცილი აქვს — მაშინ ჯვრები არ ჩანს, როცა გაშლის — მაშინ-კი ცხადათ ეტკობიან. რაც უფრო გაიზდება ყანჩა — მით უფრო გადიდდებიან ჯვრებიც. ამ ჯვრებით მაშინვე იცნობთ ტონის, რაც უნდა დიდი ხნით მოცილდეთ მას.

— თუ დედა ნებას მომცემს, — დღესვე შემიძლია წაფიყვანო თან ტონი?

— რასაკვირველია. კალათი ძალიან მჩატეა, არ დაგამძიმებსთ.

— იცით, რა გითხრათ! — უცებ ნელი ხმით წაუფურჩულა ბავშვსა და მორიდებით გადახედა დედას, რომელიც საეარძელს მიყრდნობოდა და, ეტყობოდა, სთელემდა, — მე ძალიან, ძალიან მინდა ჩემი ლეკვის, კარლოს, ნახვა. ჩემი კატუნისაც, ცხერებისაც... მაგრამ დედას იმათზე არაოდეს არ ველაპარაკები ხოლმე, მაშინვე ტირილს დაიწყებს.

— რა კეთილი გოგონა ყოფილხართ, ავრე რომ უფრთხილდებით დედა თქვენს! — უთხრა ახლოგზდა თანამგზავმა, რომელიც ძალიან ასიაშოვნა ბავშვის გულახდილობაჲ. თითონ მას არ უნდოდა არაფერი გამოეკითხა მათ შინაურ კდგომარეობაზე, რისამე გაგება-კი ძალიან სურდა.

დედას ჩემს მეტი აღარაეინ ჰყავს ახლობელი ქვეყანაზე! — ჩურჩულით განაგრძო ლედი ჯენმა — მამა წაეიდა... დედა ამბობს, დიდ ხანს, დიდ ხანს აღარ დაბრუნდება ჩვენთანო... იცით, ის მოკვდა. აი, ამიტომ შივატოვეთ ჩვენი სახლი. ახლა ნიუ-იორკში უნდა გადავსახლდეთ.

— უწინ ყოფილხართ ნიუ-იორკში? — ჰკითხა ეაქმა და სიყვარულით შეხედა ოქროს ფერი თმით შემკულ თავს, რომელიც მის მხარს მინდობოდა.

— არა, არაოდეს. სახლიდან არსად არ წავსულოვარ ჩემ სიცოცხლეში. ჩვენ პრერიებში *) ეცხოვრობდით. კარლო, კატუნია, ცხერები — ყველა იქ დარჩენ. ჩემი პატარა ცხენი, „ნარგიზა“ — ცი იქ დარჩა. იცით, რატომ ჰქვია ნარგიზა? იმიტომ რომ ოქროს ფერია.

*) პრერიები — ამერიკის დიდ კელებს ჰქვია, სადაც სამოკრათ უშკებენ აუარებელ ცხენების ჯოგებს და ცხენის ფარებს. ცხენების და ცხენების მატრონები იქვე იშენებენ, ეელეზენ, დიდ, კარგათ მოწყობილ, სახლებს.

— მე-კი ნიუ-არლენანში ეცხვრობ. მეც მყავს იქ მეგობრები...— და ეაქმა დაიწყა მათი ჩამოთვლა.

ლედი ჯენი ყურადღებით ისმენდა მას ლაპარაკს... მაგრამ ნელ-ნელა ძილი მიეპარა, ჩაჰკიდა ძირს თავი და ღრმით ჩაიძინა. ნაზი, ვარდისფერი ლოყა ბავშვა ახალ მეგობარს დაანდო მხარზე, ორივე ხელი-კი ცისფერ ყანჩას შექმობხვია, თითქო ემინოდა, არაეინ წამართვასო.

შემოღამდა. ვაგონში მისვლა-მოსვლა ატყდა. ბევრი მგზავრები წამოდგენ და გადმოსვლა დააპირეს.

ლედი ჯენს არც-კი გაუკია, როგორ გამოაცალა ახალგაზდა ეაქმა ხელიდან ყანჩა და როგორ ჩასვა ის ხელახლად კალათში. ამ დროს ბავშვს დედა მიუახლოვდა.

— დედა! რომ იცოდე, რა კარგი სიზმარი ენახე!— უცრათ თვალეზი გაახილა და მხიარულათ წამოიძახა პატარა ბავშვა. — ეითომ სახლში ეიყავი, პრერიებში... მე და ტონი ერთათ ესეირნობდით. ნეტავი სიზმარი კი არა, ნამდვილი ყოფილიყოს!

— მადლობა გადაუხადე, ეენაცვალე, ამ ემაწვილს, რომ ისეთ ყურადღებას გაქცევედა გზაში. აი ნიუ-არლენანს მიეუახლოვდით და ყანჩა კადეეაც ჩასვეს კალათში. აღექი... მოდი, თმას ვაგისწორებ და შლიაპას დავახურავ.

— დედა, ჩიტე? არ წაეიყვანო?

ეაქმა თხოენით შეხედა ახალგაზდა დედას.

— წაეყვანოს! — თქვა იმანაც და კალათს თავი მოუკრა. — გაართობს, ასიამოენებს... კალათი სრულეზითაც მძიმე არ არის!

— თუ უსათუოთ გადაწყვეტილი გაქვსთ, რომ ეისმეს აჩუქოთ — კარგი, მიეცათ ჯენს, წამოეყვანოს! — თქვა ბოლოს ახალგაზდა ქალმა.

ეაქმა კალათი ლედი ჯენს გადასცა, ბავშვა აღტაცებით სტაცა მას ორივე ხელი.

— რა კარგი ხართ! — გამოუთქმელი სინარულით წამოიძახა მან

—მე თქვენ არაოდეს, არაოდეს არ დაგივიწებთ! ტონის ერთი წუთითაც აღარ მოვიშორებ! —ვაჟმა გაიღიმა, თუმცა სახეზე წყენა ეხატებოდა. მას ეძნელებოდა თავისი საყვარელი ყანჩის მოშორება, ეძნელებოდა აგრეთვე დაშორება ამ მშვენიერ ბავშვთან, რომელმაც პირველ შეხედვაზევე მიიზიდა მისი გული, მაგრამ, ჯენის უსახლე-რო სიხარული რომ დაინახა — თითონაც უნებლიეთ გამხიარულდა.

— ჩვენ ქალაქის იმ ნაწილში უნდა წავიდეთ, სადაც ჯექსონის ქუჩაა. ეს მგონი ქალაქს გარეთაა, არა? — იკითხა ბავშვის დედამ. — მეორე რომელიმე სადგურიდან ხომ უფრო ახლოს არ არის ეს ნაწილი?

— როგორ არა, სადგური გრეტისაგან ხუთ წამს შემდეგ მიხვალთ. იქ გადმოდით, ისევე ბორანით მდინარეზე გადადით და იმ ნეთსადგურთან მიხვალთ, საიდანაც ჯექსონის ქუჩა იწყება. იქ ყველთვის ბევრი ეტლები დგას. თუ გრეტაში ჩამოხტებით — ერთი საათით უფრო ადრე მიხვალთ.

— ოჰ, ეგ ძალიან მიამა. — ისინი, ვისთანაც მიედივარ, არ მელიან, ამიტომ მინდა, რომ დაღამებამდის მივიდე. სადგურიდან ბორანამდის შორს არის?

— რამდენიმე საყენი. ადვილათ იპოვით.

ის იყო, ვაჟს უნდოდა დაემატებინა, „ნება მამეცით, რომ გაგაცილოთო“, რომ კანდუქტორმა ვაგონის კარი გააღო და ხმა მადლა დაიღრიალა: „გრე-ეტნა! გრე-ეტნა! ეინ გადმოდის გრეტნაში?“

ვაჟმა სიტყვის თქმაც ვეღარ მოასწრო; კანდუქტორმა დააგლოხელი წამომდგარი ახალგაზდა ქალის ჩემოდანს, გაუშვა წინ დედაშვილი, უკან გაჰყვა მათ და კარი გაიხურა. მატარებელი ერთ წამს შეჩერდა, მერე ისევ დაიძრა. ვაჟმა მხოლოდ ფანჯრიდან დაინახა, რომ დედაშვილი ჩქარი ნაბიჯით მიდიოდნ განის ვიწრო, ამტყე-რებულ ქუჩაზე და შორიდან დამილით თავს უკრავდნ მას. ვაჟმა ქუდი მოიხადა და გამოთხოვების ნიშნით ღელი გაუქნია; მაშინ ახალ-

გაზდა დედამ შავი პირბადე აიხადა და რამდენჯერმე ღიმილით თავი დაუქნია მას, ბავშვა-კი თითები ტუჩებზე მიიკრა და შორიდან კოცნა გამოუკუნა. ეაქის მახსოვრობაში ღრმათ ჩაიბეჭდა ეს მიმზიდველი სურათი მშვენიერი და კახტა დედა-შვილის, რომლებიც ჩქარი ნაბიჯით მიდიოდნენ მდინარისაკენ.

— რა სულელი ვარ! რა მოუჩივრებელი ვარ! — დაუწყა თავის თავს ყვედრება ვაჟმა, ჩაჯდა თუ არა ხელახლოვ რბილ საფარძელში. — რატომ არ გავიგე მათი ან გვარი, ან სახელი, რატომ არ გამოვიტხე, სად მიდიოდნენ! რატომ არ წავეყვი, არ გავაცილე! როგორ გავუშვი აფათყოფი დედა და ისეთი პატარა ბავშვი სულ მარტომ-მარტო უცნობ ქალაქში! დედა ისე სუსტია, რომ ფეხებს ძლივს მიათრევედა, აქ-კი ჩემოდანიც უნდა წაეღო! ღმერთო, რა სულელი ვარ! თითქმის გზაც არ გამიგრძელდებოდა, რომ გამეცილებინა! იმას მაინც გავიგებდი, ვინ არიან. შემრცხვა, ვერაფერი ვერ ვკითხე.. ნეტადი წავეყოლოდი! ოჰ! ეს რა დავიწყებიათ?

და ვაჟი სწრაფათ მივარდა იმ დივანს, სადაც რამდენისამე წუთის წინ დედა-შვილი იჯდნენ. იქ, გვერდზე, იღვა წითელი ტყავის ყლიანი ლოცვანი ვერცხლის შესაკრავათ, რომელზედაც ეწერა ასოები ჯ. და ჩ. მან გახსნა ლოცვანი. პირველ გვერდზე კაცის ხელით ინგლისურათ ეწერა:

ჯენ ჩეტუინდს მამისაგან.

ნიუ-იორკი. შობის წინ დღეს. 18... წ.

„ჯენ ჩეტუინდ!“ უთუოთ ეს დედის სახელია. ბავშვის არ იქნება, ის ჯერ მარტო ხუთი წლისაა. „ნიუ-იორკი!“ სამხრეთიდან მოდიან. მაშინვე მივხვდი... ა-ა! აი, მათი ოჯახობის სურათიც!

სურათზე იყო დახატული მამა, დედა და პატარა ბავშვი. მამა — ლამაზი, მხიარული, ვაქცატური სახით, დედა — უზრუნველი ღიმილით ტუჩებზე და ქუქუნა თვალებში, მიმზიდველი, ნაზი და კახტა; როგორ ირჩიოდა სურათზე მოლიმარი ახალგაზდა ქალი ახლანდელისაგან, რომელსაც ისეთი მწუხარე, ნამტირალევი თვალები და ისეთი

გამხდარი სახე ჰქონდა! ბავში, „ლედი ჯენი“-კი აღვილი საცნობი იყო, თუმცა სურათის გადაღების დროს უთუოთ მარტო სამი წლის იქნებოდა; სურათზედაც იგივე მშვენიერი, ხუჭუჭი თმა, იგივე მომხიბლავი ღიმილი და იგივე დიდი, ლამაზი თვალები ჰქონდა, როგორც ცხადათ.

ამ ბავშვის ნაცნობი, მხიარული სახის ხელახლათ დანახვამ ეაქს გული სიყვარულით და სიამოვნებით აუძგერა...

— ნეტავი ნება ჰქონდეს, რომ ეს სურათი აღარაგის დაეანებო! — უნებლიეთ გაიფიქრა მან. — მაგრამ არ შეიძლება, უნდა დაეუბრაუნო მის პატრონს! საწყალი ქალი, როგორ შეწყობდება, რომ დაინახეს, ლოცვანიც დამეკარვა და სურათიცო! ხვალეე განცხადებას მოვთავსებ გავითში. ამნაირათ შეიძლება მათი აღრესიც გავიგო და ისევე ვნახო ორივე დედა-შვილი!

მეორე დღეს ნიუ-არლენის ყველაზე უფრო გავრცელებული გაზეთის მკითხველები ძალიან გაკვირვებული იყვნენ, რომ „დაკარგულია და ნაპოვნია“-ს განყოფილებაში ეს უცნაური განცხადება ამოიკითხეს:

ნაპოვნია

წითელი ტყეის ყდიანი ლოცვანი ვერცხლის შესაბნევით და ზედ წარწერილი ასოებით: ჯ. ჩ.

აღრესი. ცისფერი ყანჩა. № 1121.

ეს განცხადება მთელი ერთი კვირა იბეჭდებოდა იმავე გაზეთში, იმავე გვერდზე, მაგრამ მაზე პასუხი არავინ გასცა და არც ლოცვანის წასაღებათ გამოცხადებულა ვინმე.

II

ქ მ ზ მ ნ ი.

ქოზენი თუმცა ამერიკაში იყო დაბადებული, მაგრამ შთამომავლობით ნახევრათ საფრანგეთიდან, ნახევრათ ისპანიიდან იყო; ეს იყო შუა ტანის, ჩასხმული და მოუხეშავი დედაკაცი; საო-

ცარი შეხედულება ჰქონდა; ადამიანის ყურადღებას პირველ ნახეზედ-
 ვე მიიზიდავდა მისი ღიდი, შავი ხაერღივით თვალეზი, არწივის ნისკარ-
 ტივით მოკაკულო ცხვირი და ძალიან თხელი ტუჩები, რომლებიც ადა-
 მიანს შორიდან ორ წითელ ხაზს მოაკონებდენ. საერთოთ, ჟოზენი
 ძალიან ულამაზო იყო, მაგრამ ხან-და-ხან მიმზიდველათაც მოჩიყე-
 ნებოდა ადამიანს, თუ მისი სახის მარტო ზედა ნ.წილს შეხედავდა;
 განსაკუთრებით იმ დროს, როცა ჟოზენი თავის ღიდ, ლმობიერ თვა-
 ლებს ზევით აწევდა, რასაც ის ძალიან ხშირათ შეგებოდა; ამ წამს,
 ვინც-კი მის თვალეზში ჩახედავდა—ვერ იფიქრებდა, რომ შეიძლე-
 ბოდა ამისთანა თვალეზის მქონე ადამიანს დაბალი, ცუდი ხასიათი
 ჰქონოდა... მაგრამ საკმარისი იყო მისი სახი. ქვედა ნაწილისთვის
 შეეხედნათ, რომ ეს ქალი მაშინვე შეძლებოდათ და შეზიზღებო-
 დათ.

ჟოზენს ორი სენი სჭირდა; ერთი რომ უსაზღვროთ უყვარდა
 თავისი ყოვლათ ზნე-გაფუჭებული შეილი, ედრასტი, და მეორე რომ
 უსათუოთ სურდა, ყველა ნაცნობები იმაზე კარგი აზრის ყოფი-
 ლიყვენ.

ჟოზენი იყო მდიდარი მებურის ერთათ ერთი ქალი. დედ-მამის
 სიკედლის შემდეგ გვარიანი შეძლება დარჩა; ის აღრე გათხოვდა და
 ერთ ქვეიან, მაგრამ აეკაცს წაჰყვა; პირველ წელიწადს თავს ძალიან
 ბედნიერათ გრძნობდა. მერე კი გამოაშკარავდა მისი ქმრის საძაგე-
 ლი ხასიათი; ატყდა ცოლ-ქმარს შუა შეუწყვეტელი ჩხუბი და აურ-
 ზაური; ერთხელ ქმარმა ჟოზენი კიბიდანაც-კი გადმოაგდო და ფეხი
 მოტეხა, მას აქეთ ჟოზენი მთელ თავის სიცოცხლეში კოჭლობდა;
 მეორე უბედურებაც მალე მიადგა კარზე; მასი ქმარი რაღაც ცუდ-
 კაცობაში დაიჭირეს და სამუდამოთ საპრობილეში ჩამწყვდიეს. იქ ის
 მალე გადაიცვალა, დარჩენ ჟოზენი და მისი პატარა შეილი ულუკმა-
 პუროთ. ჟოზენი იძულებული გახდა თვით ეწონეა დღიური სარჩო
 და მის მაგიერათ, რომ, როგორც ქალიშვილობაში ოცნებობდა, დი-
 დებულ ქალბატონათ გამხდარიყო—სარეცხის მრეცხელათ შეიქნა;

ის ნიუ-არლენის ახლო, გრეტნაში დასახლდა და შეუდგა არჩეულ საქმეს. საშინლათ წუხდა თავის მდგომარეობას; შუახნამდის მიღწეულს, კოჭლს, მას უჭირდებოდა რეცხით ფულის შოვნა და ხშირათ მთელი დღეობით მშვიერი იყო... ამას გარდა, არც ერთათ ერთი შეილი, ელრასტი, ასიამოვნებდა მაინც და მაინც თავისი ყოფა-ქცევით; ეტყობოდა, ყველაფერი მამის სივლახე მასაც გამოჰყოლოდა; შკოლაში ყველაზე უარესათ სწავლობდა და ისეც ყველაზე გაუფუჭებულ ბავშვათ ითვლებოდა.

ჟოზენს პატარა, ერთ სართულიანი სახლი ეკავა; ამ სახლში ორი ოთახი და ერთი პატარა სამზარეულო იყო. შესავალი პირდაპირ ქუჩიდან ჰქონდა, მხოლოთ კიბის ორ საფეხურზე უნდა ასულიყო ადამიანი, რომ პირ-და-პირ ოთახში შესულიყო.

ამ საღამოს ჟოზენი, ჩვეულებრივათ შვე ქველატანში და თეთრ კაბის წელში გამოწყობილი, თავის დერეფანზე იჯდა და მეზობლის ქალებს ელაპარაკებოდა. ისე ცხელოდა, რომ ადამიანს სული ეხუთებოდა. ჟოზენი რაღაც მოქანცულათ გრძნობდა თავს და საძაგელ გუნებაზე იყო, მით უფრო რომ დღეს უსიამოვნო ამბავი გადანდა თავს; ერთმა ვაჭრის ცოლმა ძვირფასი არშიები მისცა გასარეცხათ; არშიები კარგათ არ გაირეცხა; ვაჭრის ცოლმა ჟოზენი გალანძლა და ფული არ მისცა, თან გამოუცხადა, არც არშიებს ავიღებ შენგან, სანამ ხელახლაე არ გარეცხავო.

ჟოზენს-კი ისე ეჭირებოდა ფულები!

— მოიცადე, როგორ მოგანანო, შე წუწკო! — ბურღულუნობდა თავისთვის ჟოზენი. — ხელახლაე-კი გავრეცხავ შენ არშიებს, მაგრამ ისე გავრეცხავ, რომ ჩაიცვამ თუ არა — მაშინეე შემოგვხევა! ღმერთო, რა დავილაღე! როგორ მშია! სახლში-კი ყავისა და ცივი ბრინჯის შეჭამანდის მეტი არაფერი არა მაქვს!

მეზობლის ქალები დაიშალენ. ჟოზენი მარტო დარჩა, ჩვეულებრივათ ჩამოჯდა თავისი პატარა კიბის საფეხურზე და დაიწყო იმაზე ფიქრი, თუ რა კარგი იქნებოდა, ის რომ კოჭლი არ ყოფილიყო.

— სადგურზე მაინც გაეიქცეოდი, ხალხს თვალს გადავაელებდი!— ფიქრობდა ის.

სწორეთ ამ დროს მოახლოებული მატარებლის სტვენა გაისმა.

— დღეს ცოტა ხალხი მოვიდა!— თავისთვის წაილაპარაკა ჟოზენმა და მიაჩერდა იმ რამდენიმე მგზავრს, რომლებიც სადგურიდან ბორანისკენ გაეშურენ. ჟოზენის სახლი სწორეთ იმ გზაზე იდგა, რა გზითაც მგზავრები ბორანისკენ უნდა წასულიყვნენ. რამდენიმე წუთმა გაიარა. მგზავრებმა ჩაიარეს.

— ესენი ვინლა არიან?— გაიფიქრა ჟოზენმა და დაკვირვებით შეხედა შავით შემოსილ ქალს, რომელსაც გვერდით პატარა თმახუქუქა ქალი მოჰყვებოდა. — ესენიც, ეტყობა, ახლა მოსულან... მაგრამ რატომ არ ჩქარობენ? ხომ გაასწორებს ბორანი? ღმერთმანი, უსათუოთ დააგვიანდებთ!

დედა-შვილი სახლს გაუსწორდნენ. ბავშს ცალ ხელში მალალი კლათი ეკავა, მეორე დედის კაბისთვის ჩაეკიდნა. ორივეს ეტყობოდათ, რომ არ იცოდნენ, საით წასულიყვნენ. დედას უნდოდა განეგრძო გზა, მაგრამ ბავშვა შეაჩერა.

— დედა, მოიცა ცოტა, დაისვენე!— ხეყწით მიმართა მან ახალგაზდა ქალს.

შაგებიანმა ქალმა ახადა პირბადე, იქით-აქეთ მიიხედ-მოიხედა და მაშინვე დაინახა ჟოზენი, რომელსაც თანაგრძობით მიეპყრო მისთვის თავისი ღედი, ღმობიერი თვალეები.

— არ შეიძლება, რომ აქ ცოტა შევისვენოთ?— სუსტი ხმით მიმართა მან ჟოზენს. — საშინლათ დავილაღე, ავათ ვარ, მგონი გული მიწუხდება... ერთ ჭიქა წყალს რომ მომაწოდებდეთ— ძალიან მადლობელი ვიქნებოდი...

— ახლავე, ძვირფასო ღედი, ახლავე. ოთახში შემობანდით, იქ ცოტა მოისვენეთ... სულ ერთია, ბორანზე კიდევ დაგაგვიანდათ.

დალაღულ-დაქანცული ახალგაზდა ქალი სიამოვნებით შევიდა ოთახში, სადაც სიგრილე და სისუფთავე სუფევდა. განიერი, სუფთა

და კონტრათ დაგებული ლოგინი თითქო ყველას თავსკენ იზიდავდა. ქოზენი ძალიან ამაყობდა თავისი ოთახების ლამაზი მოწყობილობით.

ახალგაზდა ქალი უღონოთ ჩაეშვა სავარძელში და თავი ბალიშზე დაანდო. სამგზაგრო ჩანთა ხელიდან გამოუყარდა და იატაკზე დეცა. ბავშმა თავისი კალათი ძირს დადვა, სიყვარულით მიეკრა დედას და შიშით დაუწყო თვალღივრება ამ უცნობ და უცხო ოთახს. ქოზენიც მალე შემოვიდა და თან ერთი ჭიქა წყალი და არშიების სარეცხი წიშადურას სპირტი შემოიტანა. მარღათ მოხადა მან ავთმყოფს შლიაპა შავი სქელი პირბადით, გახურებულ შუბლზე სველი პირსახოცი მოუსვა და სპირტისთვის ასუნებინა. ბავში მაკრათ ჩაბლაუჭებოდა დედის კაბას და წამდაუწყუმ ჰკითხავდა მას:

— დედა, დედიკო, კიდე გტკივა თავი? ხომ ნაკლებათ გტკივა?

— ნაკლებათ, ნაკლებათ, შენ გენაცვალე!— უპასუხა დედამ, მერე მიუბრუნდა ქოზენს და წყნარათ, მადლობით უთხრა:

— გმადლობთ, ძალიან გმადლობთ! ანლა კარგათ ვგრძნობ ჩემ თავს!

— შორიდან მოდიხართ?— ჰკითხა ქოზენმა, რომელიც ცდილობდა რაც შეიძლებოდა მეტი გრძნობა და ალერსი გამოეხატა თავის ხმაში.

— სენტ-ანტონიოდან, რომ წამოვედი, მაშინაც ავთ ვიყავი. ახალგაზდა ქალმა ისევე დახუჭა თვალები და მძიმეთ მიეგჯინა სავარძელს. პირველ შეხედვაზედვე შენიშნა ქოზენმა, რომ მისი სტუმრები მდიდრები უნდა ყოფილიყვენ და მაშინვე იგრძნო, რომ რისამე გამორჩენას შეიძლებდა.

— ჰო, ჰო! გზა შორია... განსაკუთრებით ავთმყოფისთვის...— წაალაპარაკა მან თანაგრძნობით.— მდინარის გაღმა ხომ არაეინ გელისთ? იქნება ვინმემ მოგიკითხოხთ აქ?

— არა, არა, არაეინ გველის. ნიუ-იორკში მიედივართ. ჯექსონის ქუჩაზე ნაცნობები მყავს. მინდოდა მათთან შემეველო და ერთი

ორი დღით მომესვენა. ეჰ! ამ სადგურზე არ უნდა გადმოვსულიყავი. ფეხებს სულ ვეღარ ვათრევ!

— ნუ სწუხართ, ნუ, საყვარელო ლედი! — დაუწყო ახალგაზდა ქალს დამშვიდება ჟოზენმა. — ცოტა მოისვენეთ ახლა... ამასობაში ბორანი დაბრუნდება, მე თითონ გაგაღვიძებთ და კიდევ გაგაცილებთ ნაეთ სადგურამდის. როგორც იქნება მოვახერხებ ამას, თუმცა, როგორც ხედავთ, ძალიან ვკოქლობ. აქ მე ჩაგაჯენთ ბორანში, იქით მხარეს-კი — ეტლები დაგიხვდებათ.

— მადლობელი ვარ... ძალიან კეთილი ყოფილხართ... — ძლივს წაილაპარაკა ახალგაზდა ქალმა, გადაწია უკან თავი და თვალები დახუჭა.

რამდენიმე წუთს ჟოზენი დაკვირვებით დააშტერდა მის სახეს, მერე უცებ შეიცვალა სახის გამომეტყველება და მზიარული ღიმილით მიუბრუნდა პატარა ბავშს.

— მომიახლოვდით, პატარა ლედი, შლიაპას მოგხდით და თქვენც თავს დაგისველებთ. უთუოთ ძალიან გცხელათ, არა?

— არა, მადლობელი ვარ! — მიუგო ბავშვმა. — მე აქ მინდა ყოფნა დედასთან.

— კარგი, ძალიან კარგი... მხოლოდ ეს მითხარით, სახელათ რა გქვიათ?

— მე „ლედი ჯენი“ მქვია! — სერიოზულათ მიუგო ბავშვმა.

— ლედი ჯენი? სწორეთ შესაფერი სახელი გრქმევიათ. ნამდვილი პატარა ლედი ხართ. ჩამოჯექით მაინც, უთუოთ დაილაღებოდით.

— მშოა. ვახშამი მინდა. — გულწრფელათ მიუგო ბავშვმა.

ჟოზენი მოიღუშა. მას გაახსენდა, რომ მის შკაფში არაფერი საკმელი არ მოიძებნებოდა; ბავშვის გასართობათ მან ლაპარაკს უმატა. უცებ მდინარიდან სტეენა მოისმა, ეტყობოდა, რომ ბორანი ბრუნდებოდა. ავითმყოფი ქალი წამოიწია და საჩქაროთ დაიხურა თავისი შლიაპა, ბავშვა-კი სწრაფათ წამოაგლო ცალი ხელი დედის

ჩანთას, მეორე თავის მაღალ კალათს და მხიარულათ წამოიძახა:

— მალე, მალე, დედა, წავიდეთ!

— ღმერთო, რა ფერმკრთალი ხართ!— წამოიძახა ქოზენმა.—
 რა გამხდარი! არა, თქვენ მგონი ჩემი დახმარებითაც-კი ვერ მიად-
 წიოთ ბორანამდის! ნეტა ჩემი რასტი იყოს სახლში! ისეთი ღონი-
 ერია! ხელში აგიყვანდათ და ისე ჩაგიყვანდათ მდინარემდის!

— იქნება რამე ნაირათ მოვახერხო!— წაილაპარაკა ავთამყოფმა,
 წამოდგა, მაგრამ მაშინვე წაბარბაცდა და, ქოზენს რომ არ შეეკავე-
 ბინა, იატაკზე დაეცემოდა.

ქოზენი ჯერ გაიფანტა, არ იცოდა რა ექნა; მერე-კი ასწია ზე-
 ვით ახალგაზდა ქალი, უგრძნობლათ დაასვენა ლოგინზე, გაუხსნა
 ფოლაქები და ტანისამოსის ხდა დაუწყა. არ გაუღვლია მეოთხედ სა-
 ათს, რომ ავთამყოფი მოსვენებით იწეა ლამაზათ დაგებულ სუფთა
 ლოგინში და თხელი საბანი ეხურა. პატარა ჯენი დედის გაცივებულ
 ხელებს დაჰკეროდა და მწარეთ ჰქვითინებდა.

— ნუ ტირით, პატარა ლეღი, ნუ ტირით! ამშვიდებდა მას ქო-
 ზენი.— ის არ სჯობია, რომ მე მომეხმაროთ? აი, დედას შუბლზე
 სპირტი წაფუსვათ, მოუხდება... ხედავთ რა მოსვენებით წევს, მალე
 დაეძინება...

პატარა ქალი წამოდგა, შეიხოცა ცრემლები, მოინადა შლია-
 პა და დიდსავეთ დაკვირვებით გახსნა ჩანთა.

— აი, ეს სასუნებელია... ეს — ოდეკოლონი... — ამბობდა ის და
 თან ჩანთიდან შუშებს იღობდა.— დაუსველეთ დედას ცხვირსახოცი...
 უყვარს.

ქოზენმა, რომელსაც ბავშვის არც ერთი მოძრაობა არ გამო-
 ჰპარვია, კარგათ შენიშნა, რომ ჩანთაში ბევრი ვერცხლის ნივთები და
 გამოტენილი პორტმონე იღვა. მან ისარგებლა იმ წამით, როდესაც
 ბავშმა დედის პირს ოდეკოლონით დასველებული ცხვირსახოცი მი-
 უახლოვა, ამოაცოცა ჩანთიდან პორტმონეც და რამდენიმე ვერცხ-
 ლის ნივთიც— შედგა ისინი შკაფის თაროზე, დაკეტა შკაფის კარები
 და გასაღები ჯიბეში ჩაიღვა.

— რასტს არ უნდა გამოეუჩინო ეს ნიეთები, — გაიფიქრა მან, თუ არა ვინ იცის! ისეთი თავქარიანია, რომ შეიძლება დავატრონოს... და მერე პასუხისგებაში მიგვეცენ.

დიღხანს იწვალა ქოზენმა, სანამ აეთმყოფი მოასულიერა; პატარა ჯენი გულმოდგინეთ ეხმარებოდა მას, თან ცრემლებს იკაეგბდა და ცდილობდა რაც შეიძლება ნელა და ფრთხილათ ეელო, რომ დედა არ შეეწუხებინა.

ბოლოს ახალგაზდა ქალი შეკრთა, დაიკენესა და თვალები ნახევრათ გაახილა; მაგრამ ამ მიბნედილი თვალების გამომეტყველება ცხადათ ამტკიცებდა, რომ ის მაინც უგრძნობლათ იყო, ვერავის ცნობდა და ვერაფერს ხედავდა.

— დედა, ჩემო დედიკო, უკეთ ხარ? — აკანკალებული ხმით შეეკითხა დედას პატარა ჯენი, მოხვია მას ორივე ხელი და მხურვალეთ კოცნა დაუწყო.

— ხომ ხედავთ, რომ დედამ თვალები გაახილა! მაშ, რასაკვირველია, უკეთ ყოფილა... ოღონდ ძალიან დაღალულია და ძილი, მოსვენება ეჭირება. — აღერსიანათ ამშვიდებდა ქოზენი პატარა ქალს. — თავი დაანებეთ, ნულარ შეაწუხებთ... დააცადეთ ძილი, თქვენც კი ცოტა რამ მიირთვით. აი, რძე და მოხარშული ბრინჯი მოგიტანეთ, იეახშმეთ. მერე მე თითონ გაგზდით, ჩანთიდან რომ საღამური პეტრანგი ამოიღეთ, იმას ჩაგაცმევთ და ლოგინში ჩაგაწვენთ, დედა-თქვენის გვერდით. დიღამდის მოისვენეთ, დიღას-კი ორივე კარგათ იქნებით.

„ლედი ჯენი“ ყველაფერზე დაეთანხმა, მხოლოთ არაფრით არ უნდოდა დედის ლოგინს მოცილებოდა.

— არ შეიძლება აქ ეჭამო ეახშამი, — დედის გვერდით? — ჰკითხა მან ქოზენს. — აი, აქ, ლოგინზე დავჯდები.

— კარგი, სადაც გინდოდასთ—იქ მიირთვით. აი, ამ პატარა სტოლის მოგიწევთ და ზედ დაგიდგამთ რძესაც და ბრინჯსაც.

ქოზენმა მარლათ მოაწყო ყველაფერი ისე, როგორც პატარა

ჯენს უნდოდა და მერე ლმობიერი ღიმილით დაუწყო თვალის დევნება ბავშს, რომელიც ძალიან მადიანათ შეექცეოდა თავის მცირე ვახშამს. მერე ისევ მიალოვა სტოლი და საინები, ბავშს პირი დაბანა, ტანისამოსი ვახადა, ღამის გრძელი პერანგი ჩააცვა, დაუბარცხნა და დაუწნა სქელი და გრძელი, ოქროსფერი თმა და ის იყო, ხელში აიყვანა, რომ დედის გვერდით, ლოგინში ჩაეგარებინა—რომ ჯენმა უეცრათ შეაჩერა და წყენით შესძახა:

— ნუ მაწვენთ ჯერ! ჯერ რომ არ მილოცნია?

ბავშვის დიდ, ცისფერ თვალებში ყვედრება ინატებოდა; ის გამოაუხსნლტა ქოზენს ხელიდან, დაიჩოქა ლოგინზე და ხმა-მალლა წაილაპარაკა:

— დედას ძინავს, ვერ გაიგონებს ჩემ ლოცვას... ღმერთი-კი გაიგონებს. მას არაოდეს არ ძინავს.

და დაიჩოქილმა ბავშმა დაბალი ხმით წაიკითხა მოკლე, ბავშური ლოცვა, რამელსაც ბოლოს თითონ დაუმატა შემდეგი სიტყვები: „ღმერთო! ხვალისთვის ჩემი დედა სულ კარგათ ვახადე და ორივე წაგვიყვანე აქედან!“

ამას შემდეგ ბავში წამოადგა და დაწოლას აპირებდა, მაგრამ უცებ თვალი მოჰკრა მაღალ კალათს, რომელიც კუთხეში მიადგო იმ წამს, დედა მისს რომ გული შეუწუხდა.

— ღმერთო, ეს რა პომივიდა!—წამოძახა ბავშმა, უცებ ჩამოსრიალდა ლოგინიდან და კალათთან მოიბრინა.—ჩემი ტონი სულ დამავიწყდა!

— ეგ რა არის!—შეკრთომით შეეკითხა ქოზენი, რომელიც შეაშინა კალათში ვილატის გაშმაშურებამ.—ვინ არის კალათში?

— ჩიტო. ცისფერი ყანჩა.—ღიმილით უპასუხა პატარა ჯენმა.—ვაგონში მაჩუქა ერთმა კარგმა კაცმა...

— თქვენი ნაცნობია ის კაცი?

— არა, დღეს პირველათ შეგხვდით.—წყნარათ გაიცინა „ლედი ჯენმა“.—მართალი რომ ვთქვა, მისი გვარი არც-კი ვიცი. ხომ უზრდელობა იქნებოდა, რომ მეკითხა!

— რასაკვირველია, რასაკვირველია...— დეთანხმა ჟოზენი. მაგრამ ერთი ეს მითხარით, რას უპირებთ ახლა მის გრძელ-ფეხა ყანხას?

— ეს ხომ ცისფერი ყანხაა! ძალიან იშვიათია ამისთანა ყანხები! — მიუგო ბავშმა, კალათს თავი მოხადა და ფრინველი ზევით ამოათრია.

მომხიბლავ სურათს წარმოადგენდა ამ დროს ეს პატარა მშვენიერი ქალი გრძელ საღამურ პერანგში, რომელსაც ხელში გრძელ-ფეხა და გრძელ ნისკარტა ცისფერი ყანხა ეჭირა.

— მეშინია ამის ღამე ასე დატოვება... ვაი თუ გაიქცეს! — დაფიქრებით წაილაპარაკა „ლედი ჯენმა“... უთუოთ ახლა კიდევ შია და წყურია... რა ექნა?

— აი, რა! — ურჩია ჟოზენმა, რომელიც ცდილობდა რამენაირათ ბავშვის გული მოეგო. — სამზარეულოში მე ერთი გალია მაქვს, უწინ შიგ თუთიყუში იჯდა... აი, იმ გალიას მოგიტანთ.

— მადლობელი ვარ! — ზრდილობიანათ დაუმადლა ბავშმა. — როცა დედა გაიღვიძებს — ისიც დაგიმადლებსთ.

ჟოზენმა მოიტანა გალია, ჩადა. შიგ ბრინჯით საცე ლამბაქი და მეორე ლამბაქით — წყალი, „ლედი ჯენმა“ შიგ ყანხა შესვა, კარა გამოუკეტა, მერე ფრთხილათ ავიდა კაროტზე და დედას გვერდით მოუწეა. საშინლათ უნდოდა ერთხელ მაინც ეკოცნა დედისთვის, მაგრამ მისი გაღვიძების და შეწუხების შეეშინდა.

ერთ წამს იქით დაღალულ-დაქანცულ ბავშს ტკბილათ ჩაეძინა.

კლ. წერეთელი

(შემდეგი იქნება)

მადლოვის გაღასდა

რი ფუნჯულა ძაღლის ლეკვი გამობაჯბაჯდენ ეზოში და დაიწვეს თამაშობა; ხან ბუზებს დასდეგდენ, ხან ერთმანეთს აჯდებოდენ, ხან მიწას თხრიდენ, ხან გამკლელ-გამომკლელს ჭეუფდენ და ხან უირამალა გადდიოდენ, ამაყი და თავმომწონე დიდი ბარდანა ძაღლი დიდხანს ადევნებდა მათ თვალს თავის საწოლი კუთხიდან და ბოლოს დინჯათ უთხრა:

— ფრთხილათ, ჩემო ცუკუნებო, თორემ თუ ეზოს მეთვალუურემ დაგინახათ რომ მიწას თხრით, კარგათ გაკამათრახებთ და მერე ვიღა კიშველით!

მაგრამ ლეკვებს თავის დღეში არ მოხვედრიათ მათრახი და ამიტომ უურიც არ გაიბერტყეს, ისევ ისე დაკუნტრუშობდენ.

ერთიც ვნახოთ შეიქნა კენჭების სროლა, მოხვდა ერთ ლეკვს და საცოდავათ წკმუტუნე შეიქნა, მოხვდა მეორესაც და კუდ-ამომუებულმა იკადრა კუთხეში მიმაღვა. ორივე ლეკვები კაცობით შესცქეროდენ ერთმანეთს და ვერ

მიმხვდარიყვენ თუ რა იყო, ან საიდან რა მოევლი-
 ნათ.

— რა იყო, მშობილო, ვის რას ვაწუსებთ ჩვენი თა-
 მაშობით? ვკითხებოდენ ერთმანეთს ლეკვები.

ბარდნამ-კი კარგათ გაიგო საიდანაც მოევლინათ ორ
 ჰატარს ცელქებს მათი შეშინებელი. ის უცვებ წამოხტა
 თაგის საწოლიდან და უეფით მივარდა ალაუაფის კარებ-
 თან, სადაც იდგა ერთი ჰატარს ბიჭი და ესროდა მად-
 ლებს კენჭებს; ბიჭს შეეშინდა დიდი ბარდანას უეფისა და

საჩქაროთ მოჰკურცხლა. უნდა გენახათ ორი ცუგუნა, ო-
 გორი მადლობით ესვეოდენ თავის მოსარჩლე ბარდანას!

მოსაღამოვდა. სამხარეულოში ჭურჭლების ჩხარა-ჩხუ-
 რი ატედა. — რა კარგი სუნი მოდის! უთუოთ სადილი გა-
 თავებულა, — იფიქრეს ზატარა ცუგოებმა და მოჰკურცხლეს
 სამხარეულო-საკენ. მიცუცქედენ ფანჯარასთან და მას თვალს
 არ აშორებდენ, ელოდენ კეთილ მხარეულს, რომელიც
 უთუოთ რამეს უწებლობებდა.

— ოჰ! თქვენ კიდევ მოსულხართ? გადმოსძახა მხა-
 რეულმა და გადმოუგდო დიდი ძვალი — აბა თუ უცებ გა-
 დაულხავეთ.

მხარეული კაცცებული დარჩა! იმის მაგიერ, რომ
 ჩვეულებრივ იქვე დაეწყოთ ძვლის სრა, ლეკვებმა აქეთ-
 იქით წაავლეს ზირი დიდ ძვალს, შეაკუნტრუმეს მოკლე
 კუდები მალა და სადღაც გაქუსლეს.

— თქვენ ვი, ეშმაკებო! სად მიარბევინებთ მაც ძვა-
 ს? მე მეკონა გშიოდით და თქვენ-კი საეშმაკოთ შირბი-
 ხართ? დაცა თუ სხვა დროს კიდევ მოცცეო რამე! მის-
 ძახოდა მხარეული და თან უკან მისდევდა ზატარა ეშმა-
 კებს, რომ გაეგო სად წაიღებდენ ძვალს. ლეკვები ისე
 გარბოდენ კუდ-აბზეკილები, რომ უკან აღარ იხედებოდენ,
 მხოლოთ ზტველ უურებს აფართოხუნებდენ.

დინჯათ გამომკრა თავის საწოლ-დან ჩვენი დიდი

ბარდანა და დაუწო ლეკვებს ცქერა. რომლებიც სწორეთ ბარდანას წინ გაჩერდენ, დაუდეს წინ ძვალი, შეიკანტრუსეს წინა ფეხები, აიწიეს მადლა ფუნთუშა ცხვირები და სიამოვნებით მიელაქუცენ.

— მიირთვი, ჩვენო საეკარელო ბარდანელა, ჩვენ მაგიერათ შენ მიირთვი, წელან შენ მოგვაშორე მტერი და ახლა ჩვენ საუხმე მოგართვით.

ბარდანამ ღიმილით დახედა კემრიელ საუხმეს და დიდის მადლობის ნიშნათ სამჯერ მიწასე კუდი დაატეხა.

მხარეულმაც, რომ დაინახა ლეკვების მოქმედება, საჩქაროთ გამოარბევინა ჭურჭლის ნარეცხით სავსე კობი, რომელშიაც ბევრი ძვლები და ზურები იყო არეული და წინ დაუდგა ძაღლებს:

— მოდით კეთილო ცუკუნაებო, აი თქვენთვის რა წინიანი დავაძადე, შეექცით. მოდი შენც, ბარდანელავე, ევლებს კეოფათ.

ძაღლებმა სიხარულით დაუწვეს სლანა კემრიელ საჭმელს.

ს. ციციშვილი.

ბეკიჩა და მისი ჯორი.

ამაგელი ღრები დაიჭირბ: მთელ სამ
დღეს იწვიმა, გზები ძრიელ ატალახდა და
იმერეთის გოყი მდინარეები ისე აღი-
დენ, რომ კალაპოტში აღარ ეტეოდენ
და მათზე ფონათ გასვლა ცხენოსანი-
სათვის შეუძლებელი იყო.

მაგრამ სწორეთ ამ დროს ქვემო იმერეთიდან ქუთაი-
სისაკენ მიემურობოდა აზნაური ბეკიჩა ქაჯაია, რომელიც
ნამდვილ ბაუბაუ დევსა ჭკაზდა: საშინელი მძალი ტანისა,
უსარმაზარი შესედულობისა და საარაკო ღონის კაცი იყო.

ამოდენა მდვი კაცი ჯორსე იჯდა და უსანგებში
შედგებული ფეხები თითქმის მიწას სწვდებოდენ. საბრალო
ჯორი ძრიელ დაღლილიყო და, თუძც დეზების შიშისა-
გამო, ჩქარა მიდიოდა, მაგრამ სშირათ კმინავდა. როგორც
იქნა ბეკიჩამ მიაღწა უბის წელის ნაჯირსე, მაგრამ
თქვენ ბტერს, რაც სინახავი მან ნახა: გუბის წუალი სე
აღიდებულიყო, რომ ჯორით-კი არა, რაშითაც ვერ გა-
ვიდოდა კაცი.

ბეკინამ ესწინა-წინაც კარგათ იცოდა, მაგრამ მანაც წამოვიდა შინიდან, რადგანაც უამისობა არ შეიძლებოდა. სწორეთ იმ დღეს ქუთაისში იყო დაბარებული სამსჯავრო-ში და თუ არ გამოცხადდებოდა, საქმეს წაბკებდა. მდინარესთან რომ მივიდა, ჩამოხტა ჯორიდან და ჩაფიქრდა. როგორ უნდა გასულიყო: ჩასულიყო ფონში, მას და მის ჯორს ორივეს მოიტაცებდა წყალი და უსათუოთ დაიდუ-ჭებოდენ; სიდიც არსად არ მოიძევებოდა ამ მდინარეზე. მხოლოთ ფონის მახლობლათ მდინარის მაღალ ნაპირებზე ორი დიდი ხე იყო გადებული ქვეითი მგზავრებისათვის, მაგრამ მათზე გასვლაც-კი საშიში იყო მაშინ, რადგანაც ადიდებული წყალი თითქმის წვდებოდა ხეებს. დიდ ხანს იფიქრა ბეკინამ და არ იცოდა, როგორ მოქცეულიყო. უნდა ჯორისათვის დაეხებებინა თავი, თვითონ გასულიყო ფეხით ბოკირზე, მაგრამ ქვეითა ო დროზე ვერ ჩავიდოდა ქუთაისში და საქმეს ვეღარ მიუსწრებდა; დაბრუნებულიყო უკან და, საქმეს რომ მაშინაც წაბკებდა. კარგა ხანს იფიქრა და ბოლოს რაღაც მოისაზრა და გადაიღმა კიდეც.

მერმე მიუახლოვდა ჯორს, მოხსნა უკან მოკრული თოკი და დაუწყო ფეხების შებორკვა, მაგრამ ისე-კი შეუერა ოთხივე ფეხები, რომ ჯორი არ წაქცეულა. მერმე მოსწია და მუშასავით მოიკლო სურვზე; მიუახლოვდა წყალზე გადებულ ორ ხეს და იწყო გაფრთხილებით გა-

სამი არაყი და გონება

(აზაკი)

აცმა არაყი გადაჰკრა
ერთი პატარა ჭიქითა;
გონებისაკენ გასწია
სასმელმა ჩქარი ბიჯითა.

მიღვა და დაუკაკუნა,
ეძახის: „ვარ სტუმარიო;
მწიერ-მწყურვალნი მოესულვარ,
ჩქარა გამიღე კარო!“
იმანაც შეიპატიჟა,
სტუმარი ღვთისა არიო.

ახლა მეორე გადაჰკრა.
არაყი ზევით გაეშვა;
გონებას კარზედ მიუხტა,
ურეკავს, აღარ მოეშვა.

გონებამ ჰკითხა: „ემანდა
კიდევ ვინ აწკარუნებო?“
„მეც სტუმარი ვარ, მიმიღე,
უკან ნუ გამაბრუნებო.“

— „თუმც აღარ იყო აღვლილი,
მაგრამ რა გაეწყობაო;
უნდა მივიღო, თორემა
უფალი გაჯავრდებო.“

გიორგის საფლაგზე.

V.

ათელაანთ სახლის გასწვრივ, პატარა ხევ გაღმა აღმართი იწყებოდა, რომლის ფართოთ გადაშლილ ზურგს ხალხი „გუგულის ქედათ“ უწოდებდა და რომლის მალლობიდან ეკლესიად გადმოიყურებოდა პატარა, ძველებური ეკლესია წმ. გიორგის სახელობაზე აგებული.

ეკლესიის გარშემო ახოვანი თელები იყენენ ამართულნი და თითქმის ჰვარაყდენენ საყდრის დაჩუქურთმებულ და ჟამთა ვითარების მეოხებით ხეის მოკადებულ კედლებს. ეკლესიის წინ გადაშლილი მინდორი-კი წმ. გიორგის სანაფარდოთ იყო მიტოვებული და კაცის ხელი არ შეჰხებია თავის დღეში არც ხის წკირს ეკლესიის გარშემო აყრილს და არც მინდრის აღაღანებულ ბალახს. ხალხის თქმულობით წმ. გიორგი მაშინვე დაჰკრუნჩხაედა ამგვარ თავხედს და მანამ არ მისცემდა შეებას, სანამ მოსანანებლად არ შესწირაედა მსუქან ზვარაკს.

მშენიერ სურათს წარმოადგენდა მთლათ ეს არე-მარე თავისის ახოვანის ჩრდილებით და ანკარა წკრიალა წყაროთი, რომელიც საყდრის მოახლოვებით ძველებური ქვითკირის ბურჯის ქვეშიდგან გადმოშულოა და მიხლაკნილ-მოხლაკნული მიქეჭეჭებდა ფართო, მაოლის შემხარით დაბურულ მინდორზედ და მინდრის ბოლოს გადამჭრელ ხევში ტირილ-ქვითინით ვარდებოდა.

ამ ეკლესიის საენეს მიაბარა თამარმა თავისი ძვირფასი გიორგი და მას თან ჩაატანა თავისი სიცოცხლე და სიყმაწვილეც. არაფი-

თარი ნუგეში აღარ მოიპოვებოდა იმისათვის ქვეყანაზე და ღმერთს მხოლოდ იმას შეევედროდა, მალე მოელო ბოლო დედისათვისაც, რომ ამ მყუდრო და მშვენიერ ალაგას განუყრელათ შეერთებოდა თავის ძვირფასის ნეშტს.

ყოველ დღით შავი ძაძვებით მოსილი თამარი, პირზე შავ-პირ-ბადე ჩამოფარებული, რომ მზის სხივი აღარ დაენახა გიორგის შემდეგ, მარიამის მკლავზე დაყრდომილი, გვემართებოდა ხოლმე ეკკლესიისაკენ და იქ პირქვე დამხობილი შვილის საფლავზე ესვენა მთელის საათობით.

— ბატონო თამარ! — უთხრა მარიამმა ერთხელ, როდესაც ის დასუსტებული და წელში მოხრილი მოჰყავდა სასაფლაოდან: — რას ფიქრობთ, დრო არ არის გიორგის ძეგლის აგების შემზადებას შეუდგეთ?

— დიანაც რომ დრო არის, მაგრამ ევლოდი რომ ერთი ქვის ქვეშ განვისვენებდით, მე და ის და მე-კი ჯერ ისევ დედა-მიწაზე დავიარებნი! ნუ თუ ჩემმა უბედურმა ხელებმა უნდა დაადოს შავი ქვა იმის ძვირფასს გულს! და თან გულის გამამირი ქვითინი დაიწყო თამარმა.

— სულმოკლეობთ, ბ-ნო თამარ! — ცოტა არ იყოს, სასტიკათ მიუვო მარიამმა — და უნდა გამაგოტყდეთ, რომ მე აქ ვეღარ დავრჩები, მე აღარ შემძლიან ამდენი უსაქმურობა ავითანო. თქვენი თანახლება საყდარზე პირთამზესაც შეუძლიან და მე-კი ჩემ ჩვეულებრივ საქმეს უნდა დავუბრუნდე.

— რას ბძანებ, რას! — შესძახა აცანცანებულმა თამარმა — ნუ თუ მიმატოვებ?

— დიან, ბატონო! მოძრაობა და საქმიანობა ჩემი სიცოცხლისათვის აუცილებელი საჭიროებაა, უამისოთ მე ვერ შევძლებ და არც მიეცემ ჩემ თავს ნებას უსაქმურობისას. თქვენთან-კი, წელანაც მოგახსენეთ, ყველას შეუძლიან ჩემი მაკვირობა, აი პირთამზეს კიდევ ენატრება თქვენი ხლება და ნუგეშისცემა!

თამარი ისე შეეჩვია, ისე მიენდო და ისე მკვიდრათ დაამყარა ყოველი სასოება სვიონიშვილის ქერიეს, რომ თავისდღეშიაც ველარ მოიფიქრებდა იმის მოშორებას და იმიტომ ამ მოულოდნელმა განცხადებამ მუხლთ მოჰკვეთა და საშინელ სასოწარკვეთილებაში ჩააგდო.

— მაპატიეთ რომ დაგივიწყეთ და ჩემი უზომო მწუხარება თავს მოგანვიეთ, მაპატიეთ, თქვენი ღეთის გულისათვის და ნუ მიმატოვებთ! მიბძანეთ რა გნებავთ, რა საქმე გაგიჩინოთ, ან მე რა მოვიქმედო, დამარიგეთ! მე მზათა ვარ ყოველი თქვენი სურვილი ავასრულო.

— მაშ ხელი მომეცი, სიტყვა, რომ გამხნელებით და გიორგის ძეგლის აგებას შეუდგებით.

— მოგყვებით ყველაფერში, გაძლევთ სიტყვას, გვეციებით გიორგის საფლავს... და თან პატარა ბავშვივით უსუსურათ მოტირალი თამარი გადაეხვია მარიამს.

— მაშ, ჩემო პაწია ქალბატონო, ალერსით და მგრძნობიარეთ უთხრა გულაჩუყებულმა მარიამმა: მე მოგაგონებ, მხოლოდ მოგაგონებ შენ მოვალეობას, იმ მოვალეობას, რომელიც სასოწარკვეთილებამ დაგვიწყო. ყოველი ღედის სავალდებულოა შეილი ისე გამოზარდოს, რომ თავის ქვეყანას გამოადგეს, თავის ხალხს არგოს რამე და მის ჭირს და ვარამს უჭირისუფლოს. მხოლოდ ამგვარი ღელა ღირსია თაყვანებისა და მხოლოდ ამ გვარ ღელას შეუძლიან სთქვას: ჩემი მშობლიური მოვალეობა და დანიშნულობა ავასრულო...

— ოჰ, მარიამ, რისთვის მაძლევ მე მაგ საყვედურს! გააწყვეტინა ტირილით თამარმა მარიამს. განა გიორგი რომ მყოლოდა, მე დაგივიწყებდი ჩემ მოვალეობას... მაგრამ ეხლა რალა გეწყობა?..

— რა, ჩემო საყვარლო შეილო, და ის, რომ გიორგის მაგიერობა შენ გაუწიე შენ ქვეყანას, შენ ხალხს და მით გიორგი უკვდავი ჰყავი, და საუკუნო სახსენებელი გახადე მისი სახელი... აუგე

მას ძველი ხელშეუხებელი, ხსოვნა და დიდება დაუსრულებელი...

— აბა როგორ? რას მიჩნევ, დედის მგზავსათ საგულებლო, აღტაცებით შეჰყვირა თამარმა. მე თავ-განწირულობით შევასრულებ სუყველაფერს რაც-კი მოუპოვებს გიორგის სულს შევებას და მის ხსოვნას დიდებას და პატივისცემას!

VI.

გაზაფხული ნადრევი დადგა. ბუნებამ ჩვეულებრივ ნელა-ნელა, მაგრამ შეუფერხებელი დაიწყო გამოღვიძება. ნათელაანთ კარს გარეშემო სიცოცხლე ახმაურდა, ხალხი შრომას და მოძრაობას შეუდგა. აქა-იქ გუთნები დაიმართა. ყოველი სულდგმული გაზაფხულის მზის ნახმა ღიმილმა გარეთ გამოიხმო და დიდი და პატარა, პირუტყვი თუ კაცი საერთო ცხოვრების ფერხულში ჩააბა.

თამარი, ამ სოფლის ბატონი და პატრონიც, გამოფხიზლდა. თავისი შავი, სქელი პირბადე უკან გადააწია, შეუწყვეტელი ცრემლის დენა შეაჩერა და მარიამის წინადადებას, გიორგის ძველის აგების გეგმის შესრულებას შეუდგა.

ერთ კვირა დღეს მთელი სოფლის მამა-კაცობა მოიწვია თავის კარებზე და შეეკითხა: იკისრებდა სოფელი მუშაობას წმ. გიორგის გარეშემო, თუ არა? „მე მინდა გუგულის ქედი, სთქვა იმან, გავასუფთაო შამბნარ-ძეძენსაგან და ასი წლობით უხმარებელი, გაყამირებული მამული ისევ სახმარებლათ გადავაქციო“.

— რას ბძანებ, ქალობატონო?! რას! ნუ თუ თქვენ იკისრებთ ჩვენის მთარეელის და მწყალობელის წმ. გიორგის განრისხებას? ეენაცვალე იმის სახელს და დიდებას,—და თან სასოებით პირჯვარი გადიწერა მოხუცებულმა ნინიამ,—ნუ ინებებ მაგ საქმეს, ნუ ინებებ იმის დარღვევას, რაც მამა-პაპით ხელ-შეუხებელი ყოფილა!

— ენლაც სახმარივით მახსოვს, დაუმატა მეორე მოხუცმა გი-

ორგამ, როდესაც ცხონებულმა პაპა თქვენმა აეთანდღილ ნათელა-
შვილმა მოინდომა „გუგულის ქედის“ გადახენა, მთელი სოფელი
გუთნებით გაიყენა, დიდი ხარჯიც გასწია იმ დალოცვილმა, მაგრამ
წმ. გიორგიმ არ უყაბუღა, სადილის დროს, შიგ ეკლესიის თელე-
ბის ჩილილოში, დაშლა დაეცა და მას შემდეგ მალეც მიიცივალა;
რათა, ქალბატონო, რათ ნებულობთ განსაცდელში ჩაეარდნას? ვანა
ცოტა გაქვთ სხვა მამულ-დედული, სარჩო-საბადებელი? ან რა ბე-
რი სარჩენ-საკეები თქვენ გახვევიათ, რომ ეკლესიას თავის სამფლო-
ბელო არ გამოაწიროთ? სხვა რომ არა იყოს-რა ი ძვირფასი ბა-
ლი იქ გიმარხიათ, იმის საფლავს მაინც ეცით პატივი.

პირველში თამარი თითქო შვირყა და უკან დაიწია, ცრუ-
მორწმუნოება იმაშიაც მძლავრად იყო გამჟღარი, მაგრამ რომ შეხე-
და მარიამის აღელვებულ სახეს, გაახსენდა ყოველი იმისი მოსაზრე-
ბა „გუგულის ქედის“ გამოაყენებაზე და დაბეჯითებით უთხრა გლე-
ხებს: მაშ კარგი, რაკი ეგ არის თქვენი უკანასკნელი სიტყვა, მეტი
ღონე აღარ არის სხვა, გარმიანელი უნდა მოვიყვანო სამუშაოთ. და
თუ შემდეგისთვის თქვენგანი გადაიფიქრებს ვინაჲ და ხელს ჰოკი-
დებს მუშაობას, იცოდეთ კარგ გასამრჯელოს აიღებს, საქმე საჩქა-
როა და ფულს არ დაეზოგავ. მოიფიქრეთ, კარგა ბლომა ფული და-
ინარჯება და ხელიდან ნუ გაუშვებთ. სხვა რომ არა იყოს-რა, ის,
რაც უნდა გაკეთდეს, თქვენი მომავალი ბედნიერების საძირკველის
ჩამყრელი იქნება და, სირცხვილია, სხვის ხელით გაგიკეთდესთ.

ხალხი აირ-დაირია, ჯგუფ-ჯგუფათ გადაა განზე, ერთმანეთში
მოილაპარაკა, აიღ-დაიღო და ბოლოს მაინც უარი განაცხადა:—არა,
ქალბატონო, ჩვენ ღეთის რისხვას არ დავეტებთ თავზე და არც თქვენ
გირჩევთ ხატის განაწყინებასო. და ამ სიტყვებით დაიშალნენ.

მარიამი მეორე დღესვე ქალაქისკენ გაემგზავრა და ერთ კვირა-
ზე ორმოცამდე დახელოვნებული მუშები ამოასხა. თან ამოიტანა
გამიჯნული პლანი „გუგულის ქედისა“ და მაზე გასაკეთებელის ბა-
ლის და სკოლის შენობისა, ნაანგარიშევი ხარჯთ აღრიცხვა ყოველი

გასაკეთებელი საქმისა. თამარი აღტაცებული იყო, რომ საქმე ასე სწრაფლათ გაეწყო და აპრილის პირველიდან მუშაობა დაიწყო. ახმაურდა საუკუნეებით მიუღწებული და გავერანებული არე-მარე. კარგათ დაჯილდოვებული მუშები ცეცხლივით მოედვენ სამუშაოს: გაჩენეს და გამოასუფთავეს ეკკლესიის გარშემო შებურვილი და გაძევიანებული ტყე, მიგრებილ-მოგრებილი და უკზო-უკლოთ მოხეტიალე წყაროს რუ გაასწორეს, ჩაღრმავეს, ნაპირები გაუმაგრეს და ამ გეარათ მისი წყალი ერთი ხუთათ გააბეგრეს. მინდორზე ატეხილი შაბმნარი ცეცხლით გადაბუგეს, აქა-იქ ჩაჭაობებული, ძველიდან დარჩენილი ნასახლარები ამოაესეს და მთელი მინდორი ხელის გულივით გადაასწორეს. შემდეგ შეუდგენ გზების, ბილიკების დაღარგას და მათ გარშემო ხეხილის ჩაყრას.

მარიამი, როგორც ნამდვილი ხუროთ მოძღვარი, ისე წინამძღვრობდა მუშებს, უჩვენებდა, განაგებდა, ანაწილებდა დროს და საქმეს. რაც შეეხება თამარს, იმას ხომ ევლარაგინ იცნობდა: მზეთუნახავი და მოუძღურებული ქალბატონი ახლა რიხიან და მოსაქმე დედაკაკათ გადაიქცა. მწუხარებით მოხრილი კისერი მალლა აიღო, ცხოველი აზრით და გადაწყვეტილის მიზნით განათებული პირისსახე მზეს დაანახე. ეს მთელ დღეებს „გუგულის ქედზე“ ატარებდა, ყოველ საქმეს თვალ-ყურს ადევნებდა, მუშებს ამხნეებდა, იმათ საზრდოზე და ბინაზე მზრუნველობდა, თან ხშირათ შედიოდა ეკკლესიაში, ემთხვეოდა გიორგის ძვირფას საფლავს და როგორც ცოცხალს, როგორც პატრონს ყოველის საქმისას, ჩასტუტუნებდა: „გამო, გამოიხედე, ჩემო მშვენიერო, დაინახე რა რიგ ბრწყინვალდება „გუგულის ქედი“, რა რიგ სწრაფათ მიდის საქმე და რა მალე იქნება აგებული ის ძეგლი, რომელიც შენ სახელს უკედავ ჰყოფს და შენს გარშემო ნათელს მოჰყენს“.

VII.

ნათლიანელმა გლენებმა დიდხანს იყოყმანეს იმაზე, დეწყოთ

მუშაობა თუ არა. აქაურმა ღედაკაცებმა მრავალი სიზმარი ნახეს, მრავალი რისხვა და წყრომა უწინასწარმეტყველეს თავიანთ ქმრებს, შვილებს, ძმებს, ქალბატონისგან გამწყაროებულის წმ. გიორგისაგან, მაგრამ ნამდვილმა თავისი გაიტანა: „გუგულის ქედი“ გაიწმინდა გასწორდა, გამშვენიერდა, წყაროს დარუეება და ქაობების ამოშრობა ყველასთვის თვალსაჩინოთ გამოჩნდა და რისხვა და შერჩენება-კი არსაიდანა სჩნდა. სამუშაოში აღებული ფული სხვის ხელში გადადიოდა, მაშინ როდესაც აუარებელი მუშა ხელი აქაურებისა მუქ-თათ სცდებოდა.

— ტყულა ეცდებით, მედა ჩემმა ღმერთმა, უთხრა ნინიამ ერთხელ სოფლის მოედანზე შეყრილ მოლაზღანდარე კაცებს. თუ წმ. გიორგის სწყინდეს იმისი გარშემოს ხელის შეხება, განა მაგ მოსულ ხალხს-კი ვერ მოსტენდა კისერს?

— ჰო და! დაეთანხმა აქ მყოფი მოხუცი გიორგაც, და მერე რამდენი ფული დავკარგეთ ტყუილათ! შაბათობით რომ ქალბატონი უსწორდება ი მოთრეულ ვიგინდარებს, სწორეთ რომ გული მიწუხდება.

— ახლა აგრე ამოვბთ და მაშინ-კი თქვენ გაგვაგიჟეთ და უარი გვათქმევინეთ, საყვედურით მიუგეს ბებრებს ახალგაზღვებმა. ეხლა რაღა გაგვეწყობა?!

მაისის გასულს ყოველი მოსამზადებელი საქმე გუგულის ქედზე გათავებული იყო: თყალ-გაღუწედენელი, გაჩენილის ტყის თიხნით შემოთარგლული მინდორი პატარაქალივით მორთული იდგა, სკოლის საძირკველი მთელის თავის სიგძე-სიგანით გათხრილი და დამზადებული იყო.

ი ამარმა საძირკველის საკურთხებლათ მოიწვია მთელი სოფელი და ყველამ თვალით დაინახა ყოველი გაკეთებული. კურთხვის შემდეგ, მარამი მიუბრუნდა ხალხს და თავისებურის ტკბილის და გრძნობიანი სიტყვით უთხრა: „აბა, შეილო, მიიხედ-მოიხედეთ და კარგათ

დაინახეთ თუ რა შეუძლიან კაცის ხელს და მის გონებას! სულ ორი თვე არ არის, რაც ორმოცამდე კაცი მუშაობს ამ საუკუნეებით მიტოვებულ და აოხრებულ მამულზე და ნახეთ რა ცვლილება მოახდინეს: ნოტიოსა და ჭაობის მაგიერათ მშრალი და მზის თვალით გაბრწყინვალეებული მდელი გაიჩინა და დარუებული და ამის გამო ერთი ხუთათ ქცეული წყლის მოწყობებით ეს მდელი ედემის ბალათ გადაიქცა. ტყის გაჩეხით და გასუფთავებით ძვირფასი ძველებური ნაშთი, ეკკლესია, ხავს და სინესტისაგან დანგრევას და განადგურებას ასცილდა და თავისი მშვენიერი ხელოვნური სურათ-ხატებით დამშვენებულნი სველი კედლები მზეს გასაშრობათ მიუშვირა. ნუ თუ წმ. გიორგი კაცზე ნაკლებათ იგრძნობს მადლობას იმისადმი, ვინც ყველა ეს მოაგვარა? და აკი ხედავთ კიდევ რომ წმ. გიორგი არა წყრება! მაშ პირჯვარი გადიწერეთ და დღეიდან თქვენ გააგრძელებთ საქმე. უპრიანია თქვენგნით მონაგარი ფული, თქვენვე დაგიბრუნდეთ, უპრიანია თქვენ საქმეს თქვენვე ემსახუროთ, და რომ მომავალი ძეგლი, რომლის ასაშენებლათ თამარი არ ზოგავს ფულს, შრომას და სიყვარულს, თქვენთვის იქნება ა ებული, ამაში ხომ ეჭვი არავესა გაქვთ?

— მაშ ვილასთვის-ლა იქნება... დარცხენით წაილულლულა ბებრმა ნინიამ და მერე ხალხს შესძახა: „აბა, ბიჭებო, დაიძარით, გეყოფათ ჯიუტობა! ხვალევე ურმები შევაბათ და დავიწყით შენობისთვის მასალის შემზადება. ღმერთმა აღლევტ ძელოს ვინც ჩვენი უმეცრება თვალით დაგვანახეა, ღმერთმა სულით აღამაღლოს და დაუვიწყარი ჰყოს მისი სახელი, ვის სახელ-ობაზედაც დღეს ჩვენთვის განათლების საძირკველი ჩაიყარა.“

VIII.

დადგა ზამთარი. მარიამმა მოუხშირა ქალაქში სიარული და იქიდან ამოზიდული ბარგით სტანციიდან ურემი-ურემზე მიდიოდა „გუ-

გულის ქედისაკენ", სადაც შენობა დამთავრებული იყო და ახლა ოთახებს შიგნიდანლა ამშვენებდნენ.

ხალხი მოუთმენლათ მოელოდა გიორგის დასაფლავების წლის-თავს. ყველამ იცოდა რომ ეკლესიას და სკოლას იმ დღეს აკურთხებდნენ.

შობის მეორე დღეს, გიორგის გადაცვალების წლის-თავზე, თითქო განკებ, მშენებელი, მზით გაბრწყინვალეული დღე დადგა. ნათელაანთ-კარელები აღრიანათ აიშალნენ, დიდი და პატარა გაფაციცებით ემზადებოდა ამ არა ჩვეულებრივი შემთხვევისათვის. მეტადრე სოფლის მოზარდი თავება, ქალი და ვაჟი, ახალ თბილ ტანისამოსში გამოწყობილი, ღელაედა, ცმუკაედა და მოუთმენლობას იჩენდა ყველაფერში.

— იშ, ნეტა, როდის დაირეკება წმ. გიორგის ზარი? ეკითხებოდა პატარა ნუშკა თავის დედას. სულ გული მიცახცახებს. ნეტა დღესვე დაგვაწყებინებენ სწავლას?

— რა ვიცი, შეილო, მე სკოლა თვალთაც არსად გამოცდია და რა გითხრა. ნეტაეი თქვენა, თქვენ უკეთეს დროს შეესწართ, სწავლითაც გასწავლიან და ე ტანისამოსიც კიდევ ზედ მეტი არის...

— ჰო და! კოპწიობით და ტრიალით სთქვა პატარა ნინუამ, მერე რა კობტათ არის შეკერილი, არა გაეს მამიდა ნენეს შეჯღანისს.

— ამობენ ვინც კარგათ ისწავლის ამ სკოლაში, იმას მერე სხვა უფრო დიდ სასწავლებელში გაგზავნიანო. ნეტა მე შემხედეს აგეთი ბედი! დარბაისლათ წარმოსთქვა თერთმეტი წლის გიგლამ, რომელიც თავის ამხანაგებში „ქუის კოლოფათ“ იყო წოდებული.

— მე-კი მჭედლობა უნდა ვისწავლო, წაიღუდუნა მოსხვეპილმა ვანომ. ჩვენ სოფელში ერთი მჭედელი არ არი, საქონელი დასაჭვდათ „ტანციაზე“ უნდა წაფიყვანოთ ხოლმე...

— ამობენ, ბიჭო, დურგლობის სწავლასაც აპირებენო!

ძინ, ძინ, ძინ! მოისმა ამ ღროს წმ. გიორგის ეკლესიიდან ზარის რეკა და შესწყვიტა გაუთავებელი ბაასი.

— წმიდა არს შენი სახელი! აღტაცებით ქული მოიხადა ბებერმა ნინიამ და სასოებით გადაიწერა პირჯვარი. — მაღლობა ღმერთს რომ ამ ღროსაც მოეცნარი და ნათლიანთ-კარში ზარის რეკა კიდევ გავიგონე. შეგცოდნე უფალო და მაპატიე რომ მე ამის წინააღმდეგი ვიყავი.

სასიამოვნოთ გაიფანტა ჰაერში ზარის წკრიალი და მის მოწოდებას საჩქაროთ შეუდგა ყოველი სულდგმული. ყმაწვილები გაეშურნენ ბატონიანთ კარისაკენ, სადაც მარიამს მეთვალ-ყურეობით ოთხმოცამდე გოგო-ბიჭი ხელი-ხელ ჩაკიდებული, წყვილ-წყვილათ დალაგებულნი გაემართნენ გუგულის ქედისაკენ.

ბატარახანს უკან ეკლესიის ფართო მოედანი აუარებელის ხალხით აივსო; აქ მოეყარათ თავი არა თუ ნათელაანთ-კარის გლეხკაცობას, სკოლის და ეკლესიის საკურთხელოთ შეყრილიყვნენ — ყველა ახლო-მახლო მდებარე სოფლების მცხოვრებნი: ‘თავადი, აზნაური, მღვდელი და ერის კაცი და ყველა ესენი გაკვირვებით შინჯაენდნენ ასე უცბათ აშენებულ იენობას და თან ისე მკვიდრათ აშენებულს და მოწყობილს, კონტათ ნაგებ სასახლეს, რომლის ზემოდან მიკრულ დიდ შავ ფიცარზე ოქროს ასოებით იყო ამოჭრილი: „გიორგიშენის სასოფლიო სკოლა“.

არა ნაკლებ აღტაცებაში მოდიოდა ხალხი ეკლესიის გარშემო მიდამოს გამშენიერებით: დაკრიალებული და სილა დაყრილი გზაბილიკები, აქა-იქ გზების პირათ დადგმული მწვანეთ შეღებილი გრძელი სკამები, შარა და შარა ჩამწყრივებული ხეხილის ხეები, გზის პირას თავის ჩაღრმავებულ, გასწორებულ და გამაგრებულ კალაპოტში მოჩუბჩუხე წყარო, რალაც არა ჩვეულებრივ წესიერების და მყუდროების სიამოვნებით ავსებდა ადამიანის გულს.

ბატარა, განახლებული, გაბრწყინვალეული და მზის სხივებით საესე ეკლესია, რასაკვირველია, ვერ იტყვდა აქ მოსულ მოღოც-

ველს და ვინც-კი მოასწრო შიგ შესვლა, ყველა დასტკბა ამ დღის-თვის საგანგებოთ მოწვეულ მაგალობელთა ტკბილის გალობით.

მაგრამ ყველაზე კმაყოფილი გაკეთებული საქმით თამარი იყო, რომელიც დაჩოქილი თავისის ძვირფასის საფლავზე, მდულარებით და სასოებით ჩასტუტუნებდა იმის სამარეს: „აეასრულე, შეიღო, ჩემი მშობლიური მოვალეობა და შენი სახელი უკედავი ვყავი; ავიგე ძეგლი ხელშეუხებელი და დიდება დაუსრულებელი“.

IX.

წირვის შემდეგ შემოსილი ღვდელი, ხელში ჯვრით და იაზმის ხსურებით, მაგალობლნი, მოსწაელენი და მასწაელებლნი სკოლისკენ გაემართენ. აუარებელი ხალხი მიაწყდა სასწაელებლის ბალკონებს, ყველანი სკდილობდნენ შიგნით შესვლას და იმ განწყობილების ნახვას, რომლის ქებას სამზღვარი არა ჰქონდა და ათასის გაზვიადებით ერცელდებოდა ხალხში. მართლა და არაფერი იყო დაზოგვლი ამ ძეგლის გასამშვენებლათ, რომლის ასაგებათ შრომობდნენ ორი მოსიყვარულე ღვდაკაცი. სამი დიდი ზალა, ერთი სამოსწაელო და ორი სახელოანო ყოველის საქირო ნივთით და იარაღით იყო გაწყობილი, არავითარი წვლილი არ იყო დაფიწყებული და რაც იყო, იყო მკვიდრი და თან ლამაზი, ძვირად ღირებული.

მაგრამ ყველაზე მომეტებული ყურადღება მიიპყრო მეოთხე ზალამ, რომელიც გიორგის ზალათ იყო დარქმეული და რომელიც დანიშნული იყო მასწაელებელთა და გამგეთა დასასვენებლათ. აქ გადმოეტანა თამარს ყოველი ის ნივთი, რომელიც-კი შეადგენდა გიორგის საკუთრებას, იმის სადგომის გამშვენებლას. ოთახი მთლათ დაფენილი იყო ძვირფასი ხალიჩებით, ფანჯრები ყვავილებით, კედლები მშვენების სურათებით, კუთხეები წიგნის შკაფებით... როიალი, დიდი, ძვირფასი, გიორგის საყვარელი როიალიც-კი არ დაფიწყ-

ყებოდა თამარს იმის ძველ სადგურში და ისიც საპატიო ადგილას იყო გამოკიმული.

მხოლოდ ერთი საგანი იყო ამ ოთახში დაფარული, თეთრ ტილო გადაფარებული, მთლათ მწვანე ხეებით შემორტყმული და ყველას ცნობის-მოყვარეობას აათასკეცებდა თავის საიდუმლოებით. და აი როდესაც მღვდელმა ასხურა იაზმით ყოველი აქ დამსწრე და ყოველი აქ მდებარე საგანი, მარიამი მიუძღვა იმას იმ დაფარულ საგნამდე, სიფთხილით გადახდა პირსაფარი ამ სიტყვებით: „აკურთხე, მამო, მოსახელე და პატრონი ამ დაწესებულებისა“.

— პატარა გიორგი, პატარა გიორგი! ალტაცებით შეჰყვირეს ყველა აქ დამსწრეთ და უნებლიეთ მუხლი მოიდრიკეს იმ პატარა ბაღლის სურათის წინ, რომლის სახელობითაც აშენდა და გამშენიერდა ეს ბინა განათლების, ეს სახლი მამაეალის, წინ-სელის და წარჩინების.

მტირალი თამარი მიუახლოვდა თავის პირმშოს საოცრათ მგზავს ქანდაკებას, მხურვალეთ დაეკონა იმის გაქვევებულ ტუჩებს, მერე იმის წია დადებული ოთხათ მოკეცილი ლურჯი ქალღი აიღო ხელში და ჯერ ისევ მუხლ-მოდრეკილ საზოგადოებას წაუკითხა:

„მე, თამარ ნათელაშვილის ქერივი, უკანასკნელი წარმომდგენელი შეილიც და რძალიც ამ გვარეულობისა ეწირავ ჩემ შემდეგ მთელ ჩემ საცხოვრებელს, მთას და ბარს, უძრავს და მოძრავ ქონებას ნათლიან-კარის გლენჯაცობას, იმ პირობით რამ ერთი მესამედი მთელი მამულის შემოსავლისა ამინის უკუნისამდე ხმარებოდეს გიორგიშენის სკოლას და სოფ. ნათელაანთ-კარს დღეის შემდეგ გიორგის სახსოვრათ ეწოდებოდეს სკოლისავე სახელი „გიორგი-შენი“.

ქმ. გაბაშვილისა.

(დასასრული).

წილდა გუნდი

ცამეტთა კაპადოკიელთა მამათა.

(„ბუნების კანის“ მამაკალი გამოცემიდან).

ფე ვახტანგ გორგასლანის უღროო სიკვდილმა ჩენი ქვეყანა ჩაგდო დიდს განსაცდელში. ვახტანგის შემკვიდრე თავისს გმირს მამას ბევრით არაფრითა ჰკავდა და მან ვერ შეიძლო გამარჯობულის სპარსელების შეკავება. ამათ კვლავ მოიმაგრეს ფეზი ჩენს ქვეყანაში, იწყეს ბრძანებლობა ქართველს მეფეზე და ხალხზედა, მოიწადინეს გაძლიერება თავისი სარწმუნოებ-სა. განახლდა ორის სარწმუნოების შორის სასტიკი ბრძოლა. ბრძოლა ქართველებისთვის მეტად ძნელი იყო, რადგანაც მაშინდელი სპარსეთი უძლიერესს სახელმწიფოდ ითვლებოდა. ბევრი სულ-მოკლე ქართველი ღალატობდა ქრისტესა და სპარსელების სარწმუნოებაზე გადადიოდა, რათა ეამებინა ბრძანებლებისათვის. რიცხვი მღვდელთა და ეკლესიათა მცირდებოდა, ქურუმნი და ბომონნი-კი მრავლდებოდნენ. სწორედ განსაცდელის ქამი დადგა.

ამ საშინელის გაჭირების დროს სამხრეთის მხრიდან ქართველებს ძმურად გამოუწვიდინა ხელი ერთმა ქვეყანამ, სადაც ესახლა ქართველთა მონათესავე ერი. ამ ქვეყანას ეწოდებოდა კაპადოკია. იგი მღებარეობდა მცირე აზიაში და ეკუთვნოდა ბიზანტიის იმპერიას,

მართლმადიდებელის ქრისტიანობის მკვიდრსა. კაპადოკიაში იმ დროს ენთო ძლიერი ლამპარი ქრისტიანობისა, მასში კიდეთ კიდემდინ მოფენილი იყო სახარების სწავლა და იქ ბრწყინავედენ თავისი წიქიდა ცხოვრებით მრავალნი მონასტერნი და უდაბნონი. ღრმა ცოდნა საღმრთო წერილისა, საეკლესიო მკვერ-მეტყველობა, ქრისტიანული ღვთის-მსახურება ბევრად უფრო მალა იდგა აქ, ვიდრე სხვა ქვეყნებში. ქრისტიანობის მნათობთა შორის დიდად საპატიო ადგილი ეჭირათ კაპადოკიის შვილთა. წმიდი გიორგი, საქართველოს პატრონათ მიწნეული, წმიდა ნინო, ქართველთა განმანათლებელი, წმიდა ვასილი დიდი, მისი განუყრელი მეგობარი გრიგოლი ღვთის მეტყველი, წმიდა გრიგოლ ნასელი და სხვანი იყვნენ ღვიძლნი შვილნი კაპადოკიისა და, მამასადამე, თესლით ქართველები.

იოანე ზედაზნელი

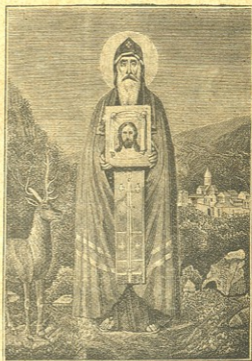
მიო მღვიმელი

კაპადოკიის მონასტერთა შორის დიდათ განთქმული იყო ერთი საუნე, დაარსებული წმიდა იოანესაგან, რომელსაც მრავლად დამოწამებოდნენ მამანი, ღირსნი თავისი ყოვლათ ქებულისა მოძღვრი-

სა. ამ წმიდა იოვანეს და მის მოწაფეთა ესმოდათ გაჭირებული მდგომარეობა ქრისტეს სარწმუნოებრსა „ივერიაში“ და გულით სწუხდნენ ამის გამო. დღე და ღამ სულ იმის ფიქრში იყვნენ, თუ როგორ ეშველათ თავისი მონათესავე ერისათვის. ბოლოს მოუვიდათ ამბავი, რომ ცეცხლის თაყვანისცემა იმარჯვებს ქრისტიანობაზედაო. მაშინ იოანემ და მისმა მოწაფეებმა გადასწყვიტეს დაუყოვნებლივ დაეტოვებინათ თავისი უდაბნო, გამოსთხოვებოდნენ სამშობლოსა და წამოსულიყვნ სპარტელოში, რათა თავისი წმიდა ცხოვრებით და ქა-

დავით გარეკული

ანტონი მარტყოფელი

დაგებით განემტკიცებინათ შერყეული ქრისტიანობა და მოესპოთ ცეცხლ-თაყვანისცემლობა. იოანეს საკპარისად მიაჩნდა თორმეტის მოწაფის წამოყვანა, ხოლო იმის მონასტერში იყო ასზე მეტი ბერი, და ყველა მონათური იყო წამოსელისა. თვით იოანემ არ იკისრა არჩევანი, მიანდო ღვთის ნებასა დაწილი უყარა თავისს მოწაფეებსა. წილი ხედა თორმეტს ყოვლად ღირსეულს, საუკეთესო მის მოწაფესა.

წმიდა მამებმა კარგად იცოდნენ, რომ მათ მოელოდათ მრავალი

დაბრკოლება, წვალება, ტანჯვა და იქნება თვით სიკვდილიცა სპარსელებისაგან; მაგრამ ისინი ამას არ შეუშინდნენ. გამოეთხოვენ თავის საყვარელს უღაბნოს, გამოესაღმნენ თავისს ძვირფასს სამშობლოს, დაულოცეს დანარჩენს ბერებს საფანე და გამოეშურნენ ჩრდილოეთისაკენა. ჩქარა შემოსდგეს მათ ლოცვა-კურთხევით თავისი წმიდა ფეხნი ჩვენს ქვეყანაში. იმ დროს საქართველოსა და კაპადოკიის შორის ხშირი მისვლა-მოსვლა იყო, რადგანაც ანტიოხიის პატრიარქი ამწყებდა საქართველოს კათოლიკოსსა. ამის გამო ქართველებს შეუტყობლად არ დაურჩათ წამოსვლა წმიდა მამებისა და სიხარულით ემზადებოდნენ მიგებებასა. იმ დროს მცხეთის კათალიკოსმა სიზმარი ნახა, ეთომც მთელი გუნდი ანგელოსთა მსგავსი ადამიანებისა შემოვიდა სამხრეთიდან საქართველოში. ეს სიზმარი უეჭველად მოასწავებს წმიდა მამების მოსვლასაო, სთქვა კათალიკოსმა, ზე გაეიდა სამღვდლოებით მცხეთიდან სამხრეთისკენ მისაგებებლად ძვირფასი სტუმრებისა. ჩქარა გამოჩნდა გუნდი წმიდა მამებისა დასავლეთის ვხით, საიდანაც წინად მოვიდა თვით წმიდა ნინო. მამანი მოდიოდნენ ფეხ-შიშველნი და წინ მოუძლოდ მათ იოანე ზედაზნელი. ორივე მხარე შეხვდა ერთმანეთს სიხარულის ცრემლებითა. წმიდა მამებს მხურვალე სიყვარულით მიესაღმნენ კათოლიკოსი და სამღვდლოება. ესენიც მოწიწებით ემთხვიენენ კათოლიკოსს ხელზე და ღმობიერათ მიემშვიდობენ სამღვდლო პირთა. შემდეგ კათოლიკოსი გამოუძღვა და მიიყვანა სვეტი ცხოვლის ეკკლესიაში, სადაც წმიდა მამებმა თაყვანისცეს ცხოველმყოფელს სვეტსა, სამადლობელი პარაკლისი გადიხადეს და რამდენჯერმე ღამეც უთიეს.

დიდხანს არ დარჩენილან ძვირფასი სტუმრები მცხეთაში. იგინი გაემგზავრნენ სხვა-და-სხვა ადგილებში, საცა უფრო შეესუსტებინა ქრისტიანობა წარმართობასა, რათა გაეძლიერებინათ სახარების ნათელი. დააარსეს სხვა-და-სხვა კუთხეებში მონასტრები, რომელნიც შეიქნენ კერად ძლიერის სარწმუნოებისა, წმიდა ცხოვრებისა, სა-

ღმთო წერილის ღრმად შესწავლისა, დაუღალაფი ლოცვისა და შრომისა.

თეითეულს მონასტერთან დააარსეს სასწავლებელი, სადაც მოზარდი ქართველები იღებდნენ ქრისტიანულს სწავლასა და აღზრდასა, სწავლობდნენ მაცხოვრისა და მამულის სიყვარულსა, ერთათ შეერთებულსა, და ემზადებოდნენ ღირსეულის ცხოვრებისათვის. აქვე, ამ მონასტერში, ითარგმნებოდა სხვა-და-სხვა საღმრთო და საერო წიგნები, იწერებოდა თხზულებანი და გრაფდებოდა აუარებელი ხელთნაწერები. ყველა მონასტერი სცდილობდა გაემდიდრებინა თავისი წიგნთ-საცავი მრავალი თხზულებითა, რომლითაც სარგებლობდნენ ყველა წოდების ქართველები და იძენდნენ განათლებასა.

საბოზს ნეკრესელი

იოსებ ალავერჯელი

წმიდა მამანი მოქმედებდნენ ისეთა სამაგალითო თანხმობით, ისეთი ძმური ხატობით და ერთმანეთის პატრიისცემით, რომ კაცს ეგონებოდა ცამეტსავე ერთი სული და გული უდგიათ გვაშიო. ამ მო-

სპარსეთის მეფე კამბიზი.

(გუძღვნი ჯეო ბაქრაძეს)

ლევამოსილის და მთელ აზიაში სახელგანთქმულის კიროსის შემდეგ სპარსეთში გამეფდა ტახტის მემკვიდრე, შვილი ძლიერი კიროსისა, კამბიზი. მთელი სპარსეთის ერთი და თვით დაპყრობილნი ქვეშევრდომნიც-კი დიდის პატივისცემით იხსენიებდა კიროსს. სპარსეთის ბრძანებელის გულკეთილობა, სამართლიანობა და განუსაზღვრელი თავაზიანობა ყველგან და ყველას ერთნაირათ სწამდათ. სპარსელების ზეპირ-გადმოცემით კიროსი „ხალხთა მამათ“-აა აღსარებული.

კამბიზი-კი, პირიქით, სულ სხვა ხასიათების მეფეთ გამოდგა. თვითნებობა, შეუბრალებლობა, უკიდურესი სისასტიკე—აი უმთავრესი თვისებანი კამბიზის ხასიათისა. მთელი სახელმწიფო თრთოდა კამბიზის სახელის გაგონებაზე. კარის კაცნი და მეგობარნი დიდის სიფრთხილით და თავაზიანობით შეჰქუტრებდნენ მეფის უოველივე სიტყვას, ძლიერ შიშობდნენ მეფე უნებლიეთ არ გაეჯაჟრებიათ, რადგანაც დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ სასტიკის ბრძანებელის რისხვა კარის კაცებს და მეგობრებსაც-კი არ დაინდობდა. ისტორია არა ერთ და ორ საზიზღარ ამბავს მოგვითხრობს კამბიზის სისასტიკისას.

ერთხელ კამბიზმა, როცა იგი ცოტათი შეღვინიანდა, ჰკითხა თავის მეგობარს პრექსასს: „მართალი წითხარი, რა აზრისაა ჩემზე ხალხი!..“ — დიდებულთა ხელმწიფევე, მოკრძალებით უპასუხა პრექსასამა, — ხალხი გადიდებს, აღტაცებულია შენის გაბრძნობილის ჭკუით და სათნო თვისებებით, ხოლო ცოტა არ იყოს ღვინის გადამეტებით

სმას არ გიწინებსო. კამბიზი ძრიელ განრისხდა პრექსასპის ამგვარს კანდიერებით. ამდროს გაბრაზებულმა მეფემ შემთხვევით ფანჯრიდან დაინახა ეზოში სხვა ბავშვებთან მოთამაშე პრექსასპის პირმშო შვილი. სპარსეთის თვითმპყრობელმა მყისვე წამოაგლო ხელი შეილდ-ისარს და ეზოში მოთამაშე პრექსასპის ეაყს დაუმიზნა. შეუბრალებელმა ისარმა ზედ გულში განგმირა სრულიად უდანაშაულო მსხვერპლი. — როგორ მოგწონს, მარჯვეთ ესტყარცნი შეილდ-ისარს!.. დამცინაფი კილოთი დაეკითხა კამბიზი საცოდავ პრექსასპს. — თვით ლძერებეცი ეერა სტყარცნიან ასე მარჯვეთ!.. უპასუხა შიშისაგან მთელი სხეულის კანკალით საბრალო მამამ.

მოხუცმა კრეზმა ერთხელ კამბიზს ძრიელ თავაზიანათ ურჩია გაჯავრების დროს თავი შეიკაფეი. მეფემ ეს რჩევა დიდ შეურაცხყოფათ მიიმჩნია და მყისვე ბრძანება გასცა კრეზი სიკვდილით დაესაჯათ. მსახურთ კარგათ იცოდნენ თავისი ბრძანებელის უსწორმასწორო ხასიათების ამბები და ამიტომ გადაწყვიტეს, ხელმწიფის ბრძანება ჯერ-ჯერობით სისრულეში არ მოვიყვანოთ, მეფე როცა დამშვიდდება, უთუოთ სინანულით მოიგონებს თავის სასტიკ და უსამართლო განკარგულებასო. თუ ეს სინანული მეფემ არ გამოიჩინა, კრეზი შესაძლოა შემდეგ შიაც დაისაჯოსო. მართლაც რამდენსამე ხანს შემდეგ კამბიზმა დიდი მწუხარება გამოაცხადა კრეზის სიკვდილით დასჯის გამო. მსახურნი გამოუტყდენ და მოახსენეს მეფეს, რომ კრეზი ცოცხალიაო.

— „დიდათ მოხარული ვარ“, ბრძანა კამბიზმა, „რომ კრეზი სიკვდილს გადარჩენია, ხოლო ვინც ეს გაბედა და ჩემი ბრძანება სისრულეში არ მოიყვანა, იგი დაუყონებლივ სიკვდილით დაისაჯოსო!..“ მართლაც კრეზის სიკვდილისაგან დამსნეილნი მსახურნი უსამართლოთ სიკვდილით დაისაჯენ.

კამბიზის სისასტიკის ბრწყალეებს მეფის ღვიძლი ძმა სმერდისიცი ვერ ასცდა. კამბიზმა ერთხელ სიზმარი ნახა, რომ ვითომ სმერდისი სპარსეთში გამეფებულყო. მეფე ამ სიზმარმა იმოღენათ შე-

აშფოთა, რომ ბრძანება გასცა სმერდისი სიკვდილით დაესაჯათ. საბრალო სმერდისს აზრადაც არ მოსვლია სპარსეთში გამეფებულ იყო, მაგრამ უსამართლო თვითმპყრობელის შეუბრალებელი ბრძანება მაინც სისრულეში მოიყვანეს, და სრულიად უდანაშაულო სმერდისი უდროოთ სიცოცხლეს გამოასალმეს.

მეექვსე საუკუნის დასაწყისში კამბიზმა ცხარე და სასტიკი ომის შემდეგ ეგვიპტე დაიმოჭილა. სპარსეთის ბრძანებელი უდიერათ მოექცა დამორჩილებულთ. ეგვიპტეს უკანასკნელი მეფე პსამენიტი მთელის ოჯახობით სამარცხენოთ დატყვევებულ იქმნა.

წარჩინებულ პირთა ქალ-ვაყებს და თვით პსამენიტის ოჯახობას დააეღეს ყოველივე სამძიმო საქმეების წარმოება. ფუფუნება და სიმდიდრეში აღზრდილნი ქალ-ვაყნი დაფლეთილ და დაგლეჯილ ტანთსაცმელში შემოსილნი აუტანელ ჭაპანწყევტას ეწეოდნენ. პსამენიტს რომ უფრო მძლავრათ ეგრძნო თავისი უბედურება, იგი გამოიყვანეს სწორეთ იმ ადგილას, საცა ყოველგვარ შეურაცყოფას და დამცირებას აყენებდნენ მეფის ასულებს და სხვა წარჩინებულ პირთა შეილებს. პსამენიტი წარბშეუხრელი შეჰყურებდა თავისი ქალების უდიერათ წვალებას, და თავ-დახრილი სიტყვას არა სძრავდა. შემდეგ მეფის ანლოთ ჩამოატარეს მისი ერთადერთი ვაჟი, რომელიც სასიკვდილოთ იყო გამზადებული. პსამენიტი აქაც არ შედრკა, იგი მძიმე მწუხარებას თავის გულში უხმოთ იკლავდა.

ამ დროს პსამენიტის მახლობლათ ვიღაც დაფლეთილ-დაგლეჯილ ტანთსაცმელში სპარსელების მეოპრებს მოწყალებას თხოვდა. პსამენიტმა იცნო ძონძებში გახვეული თავისი მეგობარი და ხმა-მალღივ მწარე ქვითანი მორთო. კამბიზი გააკვირვა პსამენიტის ამგვარმა საქციელმა. — რათ არა სტიროდი მაშინ, როცა მენი ქალები სამარცხენოთ წყალს ეზიდებოდნენ, როცა მენი ერთადერთი ვაჟი სასიკვდილოთ გამზადებული თვალ-წინ ჩამოგიტარესო, ჰკითხა გაკვირვებით კამბიზმა თვალეზში ცრემლებ-მორეულ ეგვიპტის უკანასკნელ მეფეს.

— ჩემი პირადი და ჩემი საკუთარი ოჯახის მწუხარება იმოღე-
ნათ მძლავრია“, უპასუხა პსამენიტმა, „რომ ცრემლებით ამის გამო-
თქმა შეუძლებელია. ხოლო როცა მეგობარს ხედავ რომ უბედუ-
რება თავს დასტენია, მაშინ ძნელია კაცმა ცრემლები ვერ მოძებნოს
და მეგობრის უბედურება თავის უბედურებათ არ მიიჩნიოს!..“ კამ-
ბიზს ისე მოეწონა ეს პასუხი, რომ ბრძანება გასცა პსამენიტის შვი-
ლი გაეთავისუფლებინათ, მაგრამ გვიანდა იყო, ეგვიპტის ტახტის
მემკვიდრე უკვე სიკვდილით დაესაჯათ.

„ა. უუმისთაველი

მტრედის გამჭრისობა.

(პატარებისთვის).

რო ქალაქის განაპირას იდგა ჰატარა სახლი, მის ფანჯრებ-წინ ქანდარასავით ფიცრები იყო გამოშვრილი. ამ ჰატარა სახლში ცხოვრობდა ერთი ღარიბი სახლობა. ისინი ინახავდნენ მრავალ შინაურ ფრინველებს: ქათმებს, ბატებს, ინდოურებს და სხვებს და მერე მიჭყავდათ ბაზარში კასაყიდათ და ამითი იკვებებოდნენ.

ეს ოჯახი მეტათ კეთილი იყო, უუვარდა ეოკლეკვარი ფრინველი. მტრედები და ბედურებიც-კი, — ეს მუქთა მჭამელი ფრინველები, უშიშრათ მოფრინდებოდნენ და კენკავდნენ შინაურ ფრინველებთან ერთათ მარცვლებს.

ერთი წუვილი მტრედი ძალიან შეეჩვია ამ კეთილ მას-ზინძლებს. ბუდის გაკეთებაც-კი დაიწვეს ფანჯრის ფიცრებზე. სახლის მცხოვრებლები არ აკდებდნენ ამ მტრედებს, ჰირ-იქით სიამოვნებით უუურებდნენ წუვილი ნაცარა

მტრედი როგორ მეგობრულათ, სიყვარულით მუშაობდენ. რამდენსამე ხანს შემდეგ დედალი მტრედი დაჯდა კვერცხებზე ბარტყების გამოსახელებით. დედალი მტრედი მხოლოდ მაშინ მიატოვებდა, ისიც დროებით, თავის ბუდეს, როდესაც მოშივდებოდა და მოწუწურდებოდა, მაშინ ძმალი მტრედი დაჯდებოდა მის ადგილას. ამას-კი იმდენი მოთმინება არა ჰქონდა, სძირათ მაშინვე გამოუდგებოდა თავის მეგობარს.

ერთსელ დედალმა მტრედმა წუხელი დალია და წამოვიდა თავის ბუდისკენ; აქ, თავის მეგობრის მგვირვანთ, ბუდემი დაუსვდა ქათამი. ამ ამბავმა ძალიან გააოცა მტრედი. ფრთების შრიალით, გაჯავრებული მივარდა ამ დაუხატებელ სტუმარს და დაუწყო კორტნა. ქათამი არ დაიმრა. მტრედი ცდილობდა ნისკარტის ცემით აეგდო, მაგრამ ქათამმა თავიც არ მიიბრუნა მისკენ. არაფერი ცდა არ გაუვიდა ბუდის ჰატრონს — დალურსმულსავით იჯდა ქათამი. ბოლოს მისვდა მტრედი რომ ამ შეუზოგართან ვერას გააწურობს. მოძორდა ბუდეს, დაჯდა შორი-ახლოს ღობეზე და მოუსვენრათ აქეთ-იქით გაიციქირა. მერე უცბათ შემოჰქერა ფრთებს და გაჰქერა სადღაც შორს, შორს.

გავიდა ხუთი წუთი. ქათამი თითქოს თავის საბუდარშიაო მოსვენებით იჯდა, ერთბაშათ მოისმა ფრთების შრიალი, მტრედების გუნდი მოფრინდა, ათზე ნაკლები არ იქნებოდა.

ქათამმა ვერც-კი მოასწროა მათი დანახვა რომ ეო-
ველ მხრიდან მტრედებმა: დაუწეეს მას ცემა ფრთებით,
ნისკარტითა და ფეხებით. ქათამმა ველარ შესძლო. ამო-
ვარდა ბუდიდან და მოჰკურცხლა, მაგრამ ანლა ავრე ად-
ვილათ ვერ გადურჩებოდა ამ მტრედებს. ესენი აედევნენ,
აღარ ზოგავდენ, რაც შეეძლოთ დამარცხებულს სცემდენ
და სცემდენ. საბრალო ქათამი სიმწარით სულ გადიროს
და რომ ველარ იპოვა თავისთვის ადგილი შევარდა თავ-
ლაში. მტრედები იქაც შეუვარდენ და საშინელი დღე და-
აუენეს.

ცემით გაჩენილი ქათამი ბოლოს განდა მამლის კვერ-
დით. მაშინ-კი მამალმა გაუწია მფარველობა: თავისი დე-
ხებიანი ფეხებით და მაგარი ნისკარტით ისე დაუწეო ცე-
მა მტრედებს, რომ ამათ თავი დანებეს ქათამს და აქეთ-
იქით წავიდ-წამოვიდენ. გამარჯვებული მტრედი-კი დაჯ-
და მაშინვე კვერცხებსე და თან კულმოდგინეთ ისწორებ-
და თავის ფრთებს.

ტასო.

გ ა ს ა რ თ ო გ ი .

სურუი სოფელი ჩინეთში. ჩინეთში ხალხი აგერია და მიწა-კი ცოტა აქვთ, ამიტომ დიდ მდინარეებზე სშირათ შესვდებით ისეთ დიდრონ ტივებს, რომლებზედაც ამენებულა მთელი სოფლები. სახლები ისე რიგზეა ჩამწკრივებული რომ შიგა და შიგ ნამდვილი ქუჩებია ხოლმე გაუფანილი.

ტივზე მცხოვრებლები ვაჭრობენ, არიან ხელოსნები, მეზურები, უაწვები, ხილის გამედიდეულები, მეჩექმეები და სხვ.

თუ მცხოვრებლები მოინდომებენ ადგილის გამოცვლას დაუწეებენ ორთავეირებით წევას ტივს იქამდის, სანამ უკეთეს ადგილს არ მივლენ.

დიდი ხანი არ არის რაც ქალაქ ვენაში მოკვდა ვაჭარი ტრეილი, თუმცა ამას დიდი ვაჭრობა ჰქონდა, მაღლიან ხელ-მოჭერით ცხოვრობდა, თითქმის ღარიბთაც. ვაჭარს ზოგი კრიჟანგათ თვლიდა, ზოგს-კი ეგონა, რომ არ იცის თავისი საქმეების მოწეობა და ამიტომ ღარიბიც არისო. ტრეილი სულ მარტო-მარტო იყო, ქვეყანაზე არავინა ჰქაუდა მახლობელი.

როდესაც ვაჭარი მოკვდა და გახსნეს მისი ანდერძი, გამოჩნდა რომ მილიონზე მეტი გულდენი ჰქონდა და ეს ფული ერთ ანათ უნდერძებია სამეცნიერო აკადემიისათვის.

— თუმცა მე თვითონ ბევრი არა მისწავლია-რა, ასე სწერდა ტრეილი თავის ანდერძში, — მაგრამ ჩემი ოცნება ის იყო, რომ მომეგროვებინა მილიონი და ეს ფული მოეხმარებინათ სწავლულებს ხალხის საბედნიეროთ.

ს ა ლ ხ უ რ ი.

(ს. მათხოვეში ჩაწერილი ვარ. სურამისეგან).

გიორგი ბატონიშვილსა თავი უკედავი ეგონა;
 შეიდი ტყეია გულში მოხედა—თხლის კაკალი ეგონა;
 სისხლის ღეარში რომ ცურავდა—კობის აბანო ეგონა;
 ცივი ქეაი თავს მიუდევს—თბილი ბალიში ეგონა;
 კუბოში რომ ჩააწეინეს—ჭუმბულში იწვა ეგონა;
 ეკლოქიას წაასენენს—აღდგომა დილა ეგონა;
 ცოლის და შეილის ტირილი—ცისკრის ვალობა ეგონა.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი.

(წამოადგენილი კ. სენიაშვილისეგან).

ზამთარში მიძინარას ეგავდი
 ვიმაღებოდი სახლშია;
 სიცივე თვალებსა მთხრიდა
 აღარ მიშეგებდა კარშია;
 ვიყავი გაჩუმებული
 ყველა მირტყამდა თავშია.
 როცა-კი ვგრძენ ზაფხული,

დრო ჰაზანება სიცხისა,
გაელესე ჩემი ნესტარი
დაედექ დალაქათ სისხლისა;
ყველას ვუჩნელიტე, ვანტუნე,
ღირსიც გაეხადე წიხლისა.

ადლის ოდენა ტანი მაქვს
იმაზე მეტი კუღია,
მით ბეერი ვჭამე მე ტკბილი
რამდენიც ვიქმენ ცუღია.

(წარმოდგენილი გუგუჩა ძამუკოვისაგან).

ერთხელ დამწვეს არ შაკმარეს,
მეორეთაც ლამობენო;
ქვეყანაზე ზამთარ ზაფხულ,
შეშის ბადლათ მხმარობენო.

(წარმოდგენილი ნინა კვალაშვილისაგან).

ბუხარი ქვისა, მილი ხისა, ცეცხლი ბალახისა

ა ნ ა გ რ ა მ ა.

(წარმოდგენილი კ. ფრონისშიძისაგან).

უხმო ასო რამ გვაზიზღებს,
რომ მიეუმატოთ თავშია;
იგია ერთი ცხოველი
ენა ნალესი შხამშია.

თუ რომ დაეუკლებთ იმ ასოს,
გული დაგვიწყებს ძგერასა
და ყვაილებით შემკულსა,
ბუნება უწყებს ეღერასა.

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

(წარმოდგენილი ა. ჭანტუაძისაგან).

სადაც ხეს გათლიან ნაფოტიც იქვე დაცეინდებოა.

ობოლს ჰკითხეს, რომ გაიზრდები ვის შეაგინებო—და ვინც გამზარდაო.

შ ა რ ა დ ა.

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან)

პირველი სათამაშოა, ბავშვების გამართობელია
რიყის ქვა არის მაგარი, მორგვალებული, ბრტყელია.
მეორით უკან დაიწევს, შებმული საქონელია,
ამა სიტყვისა მეურმე, მკაფიოთ გამომთქმელია;
პოლიათ ცუდი ხელოვანია, პირუტყვეთა სისხლის მღერელია.

ჩქარა გამოოსაქმელი.

(წარმოდგენილი კ. სკხიაშვილისაგან).

ოხილსა, თხალის ქვეშ თხუნელა ეთხილ თხუნელებოდა.

საქმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

„ჯეჯილი“

წელიწადი მეთორმეტე

გამოდის 1901 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორათაც აქამდის.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საქართველო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლების საქითხველოებში საკითხავათ.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფილისს გარეშე გაგზავნით 5 მან. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარ წლით.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) თფილისში — „წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор., № 101), და თვით „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возлѣ Кадетскаго корпуса).

ფოსტის ადრესი: *Во Тифлисе, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джѣджили“.*